

TOIVAKKA

Elämisen elementit.

Talousarvio 2022

Taloussuunnitelma 2023–2024

Sisällys

Kunnanjohtajan katsaus	4
Strategia	5
Talousarvion valmistelun taustatietoja	7
Talousarvion rakenne ja sitovuus	8
Talousarvion 2022 yleiset tavoitteet	8
Talousarviomuutokset	8
Yleinen taloustilanne	9
Kuntatalous	10
Kuntatalousohjelma	11
Toivakan talouden kehitys	12
Hyvinvointialueuudistus	13
Verotulot ja valtionosuudet	14
Kuntakonserni.....	17
Tarkastuslautakunta	18
Keskusvaalilautakunta.....	19
Kunnanvaltuusto.....	21
Hallintopalvelut	21
Kunnanhallitus	22
Hallinto- ja talousosasto.....	22
Työllisyys- ja elinkeinot	23
Henkilöstöhallinto.....	24
Pelastustoimi.....	24
Elinkeinotoimi.....	25
Perusturvalautakunta	26
Sosiaalipalvelut.....	27
Sosiaalitoimen hallinto	27
Iäkkäiden palvelut	28
Lapsiperheiden palvelut.....	30
Lastensuojelu.....	31
Perheoikeudelliset palvelut	32
Päihdehuolto	32
Työikäisten palvelut	33

Vammaispalvelut.....	34
Perusterveydenhuolto	35
Erikoissairaanhoido.....	36
Ympäristöterveydenhuolto	36
Sivistystoimi.....	37
Sivistystoimen hallinto	37
Perusopetus.....	37
Esiopetus	41
Yleissivistävä koulutus (Puulan seutuopisto).....	42
Kulttuuritoimi	42
Kirjasto	42
Kulttuuritoimi.....	43
Vapaa-aikatoimi	44
Liikuntatoimi	45
Nuorisotoimi	45
Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta	45
Varhaiskasvatus.....	46
Ympäristölautakunta.....	48
Rakennusvalvonta	48
Ympäristönsuojelu	48
Tekninen lautakunta	50
Hallinto ja suunnittelu.....	52
Yhdyskuntasuunnittelu.....	52
Jätehuolto	52
Yhdyskuntatekniset palvelut (liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet)	53
Toimitilapalvelut (kiinteistöt, siivous-, kiinteistön- ja ruokahuoltopalvelut).....	53
Siivouspalvelut	54
Ruokapalvelut.....	54
Kiinteistönhoito	55
Maa- ja metsätilat.....	55
Vesi- ja viemärihuoltolaitos	56
Tuloslaskelma 2022 ja suunnitelmavuodet 2023–2024	60
Rahoitusosa	61

Henkilöstösuunnitelma.....	62
Vuosikello.....	64

Kunnanjohtajan katsaus

Syksy 2021 on ollut vauhdikas muutosten syksy. Toivakan uusi kunnanvaltuusto aloitti työnsä elokuussa 2021, uuden puheenjohtajan johdolla. Valtuutetuista uusia on 57 prosenttia ja uudelleenvalittuja 43 prosenttia. Valtuustomme keski-ikä on 49 vuotta. Uusi valtuusto pääsi heti kautensa aluksi tarttumaan vauhdilla talousarvion 2022 suunnitteluun sekä kuntastrategian päivittämiseen. Kuntastrategian päivitys on vielä talousarvion käsittelyaikaan kesken, joten kuntastrategiaan sidottuja talousarviotavoitteita tullaan päivittämään talousarviovuoden kuluessa.

Toivakan kunnan vuoden 2022 talousarviossa ja vuosien 2022-2025 taloussuunnitelmassa on investointeja, joilla panostetaan kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen sekä Toivakan kasvuun. Lähiliikunta-alueiden kehittämiseen investoidaan, tieinfraa kunnostetaan ja korjataan ja Leppärannan asuinalueen suunnittelua viedään eteenpäin. Kunnan sisäisissä toiminnoissa pyrimme digitoimaan arkistomateriaaleja sekä jatkamme asianhallintajärjestelmän päivittämistä.

Veroprosenttimme pysyvät vuonna 2022 ennallaan. Kestävä taloudenpito ja talouteen muodostuneen rakenteellisen alijäämän korjaaminen on huomioitu myös vuoden 2022 suunnittelussa tasapainotusohjelmaa päivittämällä. Jatkamme tasapainottamistoimenpiteiden toteuttamista niin talousarvio- kuin suunnitelmavuosinakin.

Talousarvioon kirjatut valtionosuudet perustuvat Toivakan väkilukuun 31.12.2020.

Vuodesta 2023 alkaen hyvinvointialueuudistus vaikuttaa merkittävästi kuntamme verotuloihin ja valtionosuuksiin. Muutos koko kuntataloudessa on merkittävä, lisäten painetta myös kunnan omaehtoisen tulopohjan laajentamiseen. Sivistyksen vahva rooli tulevaisuuden kunnan ydintehtävänä vahvistuu ja sen kehittämiseen ja yhteistyöhön tulee panostaa.

Vuosi 2022 ei itsessään ole vielä muutoksen vuosi, vaan se on muutoksiin valmistautumisen vuosi. Vuoden 2024 työllisyysuudistus eli TE-palveluiden siirto kuntiin vaatii kunnassamme laajaa valmistelua ja yhteistyötä. Uudistusta ei kuitenkaan vielä ole huomioitu kunnan talousarviossa, sillä sitä ohjaavaa lainsäädäntöä ei ole vielä hyväksytty.

Uusi päivitetty kuntastrategia integroidaan hyväksymisensä jälkeen vahvasti osaksi koko organisaation toimintaa ja sen jalkauttamiseen työyksiköissä panostetaan erityisesti.

Vuoden 2022 toimenpiteillä huolehdimme ja kehitämme sitä, että Toivakka on jatkossa entistäkin parempi paikka asua ja elää kaikille kunnan asukkaille, järjestöille, seuroille ja yrityksille.

Valtava kiitos henkilöstölle ja luottamushenkilöille kuluneesta vuodesta, jota korona on vielä vahvasti leimannut. Mennään yhdessä rohkeasti ja ilolla uutta vuotta 2022 kohti!

Helena Vuopionperä-Kovanen
kunnanjohtaja

Strategia

Kuntalain 37 §:n mukaan kunnassa on oltava kuntastrategia. Toivakan kunnanvaltuusto hyväksyi kunnalle uuden strategian vuosille 2018–2021 kokouksessaan 6.11.2017. Kuntastrategia osoittaa tahto- ja tavoittilan tulevaisuuden Toivakasta. Kuntastrategiassa päätetään kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategia ohjaa talousarvion laatimista – talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla linjassa kuntastrategian tavoitteiden kanssa ja edistää sen toteutumista.

Toivakan kuntastrategia on laadittu kuntalaisia ja päättäjiä osallistamalla. Strategian keskiössä on kuntalainen ja kuntalaisen hyvinvointi. Toimialojen toimeenpano-ohjelmat täsmentävät strategian toteutumisen konkreettiseksi toiminnaksi eri toimialoilla ja tehtävälalueilla ja täydentävät strategiaa muun muassa talous-, henkilöstö- ja omistajapolitiisesta näkökulmasta.

Toivakan kuntastrategiaa päivitetään vuonna 2021 ja päätöksentekoon Toivakan kunnan strategia 2022–2030 tulee vuoden 2022 alussa.

Toivakan kunnan perustehtävä

Perustehtävämme on kehittää alueemme elinvoimaa, edistää asukkaittemme hyvinvointia ja vahvistaa kuntalaistemme osallistumista ja yhteisöllisyyttä.

Arvot

Oppiva ja kehittyvä

Oppiva kuntalainen ja kuntayhteisö sekä oppiva kuntaorganisaatio rakentavat kehittyvää kuntaa.

Avoin ja rohkea

Avoin kuntayhteisö, avoin päätöksenteko ja avoimuus sekä uskallus tehdä rohkeita ratkaisuja.

Päämäärät

Ylivertaista yhteisöllisyyttä

Yhteisöllisyys ja yhdessä tekeminen ovat paras tapa huolehtia koko kunnan hyvinvoinnista. Yhdessä syntyvät myös parhaat ideat ja innovaatiot sekä oppimisen oivallukset. Teemme päätöksiä, jotka luovat edellytyksiä ja alustoja yhteisöllisyydelle ja innostamme kuntalaisia tekemään yhdessä ja osallistumaan.

Toivakka tuntuu ja tunnetaan

Tavoitteenamme on jättää jälki. Toivakka on paikka, joka herättää hyvän tunteen ja joka muistetaan. Onnistuneella viestinnällä levitetään hyvää tunnetta Toivakasta. Viestintä nostetaan tukitoiminnosta strategiseksi painopisteeksi koko organisaatiossa.

Modernia maalaisidylliä

Tavoitteenamme on, että Toivakka vetää puoleensa asukkaita ja yrittäjiä. Toivakka tarjoaa asukkailleen nykyaikaisen, viihtyisän ja turvallisen maaseutuympäristön. Asuinympäristöä kehitetään rohkeasti vastaamaan myös tulevien sukupolvien tarpeita.

Palveluiden Toivakka

Toivakasta saa kaiken, mitä arjessa tarvitsee ja paikalliset palvelut pysyvät, kun niitä käytetään. Hyvät yhteydet takaavat sujuvan arjen ja asioinnin

Mittarit ja tavoitetasot

1. Elämänlaatunsa hyväksi tuntevien osuus yli 60 %
2. Kelan ikävakioidun sairastavuusindeksin trendi laskeva suhteessa edelliseen strategikauteen
3. Toivakan tuntevien ja positiiviseksi mieltävien osuus Jyväskylän seudulla + 10 %
4. Kuntien välinen tulomuutto suhteessa lähtömuuttoon koko strategiakaudella mitattuna + 15 %
5. Päiväkodin ja koulun viiden vuoden lapsiennusteen trendi strategiakauden päättyessä nouseva
6. Työpaikkojen ja yritysten yhteismäärä Toivakassa strategiakaudella yhteensä + 10 %

Talousarvion valmistelun taustatietoja

Kuntalain taloutta koskevat uudet säädökset ovat tulleet voimaan 1.5.2015. Lain 110 §:ssä on säädökset talousarvion ja taloussuunnitelman valmistelusta.

Talousarvio ja -suunnitelma

Valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (suunnitelmakausi).

Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä mainittuna ajanjaksona katetaan. Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvion valmistelusta vastaa kunnanhallitus sekä kukin toimielin omalla tehtäväalueellaan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään sekä kunnalle että kuntakonsernille toiminnan ja talouden tavoitteet siten, että talousarvio ja -suunnitelma toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet.

Kunnan talousarvion liitteenä voi olla keskeisimpien tytäryhteisöjen talousarviot (JHS 199 Kuntien ja kuntayhtymien talousarvio ja -suunnitelma).

Kuntastrategian ottamisesta huomioon kunnan talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa säädetään kuntalain 110 §:ssä. Kuntastrategia tarkistetaan vähintään kerran valtuuston toimikaudessa (KuntaL 37 §).

Talousarvion rakenne ja sitovuus

Toivakan kunnan taloussuunnitelma on laadittu vuosille 2022–2024. Taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi on talousarviovuosi. Talousarvio jakautuu käyttötalouteen, tuloslaskelmaosaan, investointeihin ja rahoitusosaan. Talousarvion tuloslaskelma- ja rahoitusosa kuvaavat kunnan kokonaistaloutta, käyttötalous- ja investointiosalla taas ohjataan toimintaa.

Kunnanvaltuusto päättää käyttötalousosan tehtävät, joille se asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet. Tuloslaskelman toimintakate, verotulot, valtionosuudet, rahoitustuotot ja -kulut ovat sitovia. Lyhytaikaisia rahoitusinstrumentteja, kuten esim. kuntatodistuksia ei lasketa mukaan ottolainojen nettomuutokseen.

Talousarviota ja sen määräyksiä on noudatettava toiminnassa. Tilivelvolliset vastaavat vastualueidensa taloudellisten ja toiminnallisten tavoitteiden toteutumisesta. Tilivelvollisten viranhaltijoiden on valvottava, että vastualueen toiminnassa noudatetaan hyväksyttyä talousarviota ja käyttösuunnitelmaa sekä niihin liittyviä tavoitteita. Toimintaa ja taloutta tulee sopeuttaa siten, että asetetut tavoitteet on mahdollista saavuttaa. Mikäli on ilmeistä, ettei asetettuihin tavoitteisiin päästä, tulee asia välittömästi saattaa toimielinkäsittelyyn siten, että valtuusto voi päättää talousarvioon sisältyvien määrärahojen ja tavoitteiden muutokset kyseisen talousarviovuoden aikana.

Vuoden 2022 talousarvio on nettositova lautakuntatasolla eli lautakuntien toimintakate on valtuuston nähden sitova. Talousarvion sitovuus valtuustoon nähden vuonna 2022 koskee vain ulkoisia menoja ja tuloja edellä kuvatun mukaisesti.

Talousarvion 2022 yleiset tavoitteet

Talousarviossa asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä. Mittarit voivat olla määrällisiä tai laadullisia.

Kunnan yleiset tavoitteet ohjaavat koko kunnan toimintaa ja hallintokuntien tavoitteiden asettamista. Tavoitteiden ja määrärahaesitysten tulee olla linjassa siten, että tavoitteiden saavuttaminen on mahdollista.

Toimialueittaiset tavoitteet esitetään käyttötalousosan yhteydessä.

Kuntalain 110 §:n mukaan tavoitteet tulee sitoa niihin osoitettuihin voimavaroihin. Tämä tarkoittaa, että talousarviossa osoitetaan toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Toisaalta tavoitteiden tehtävänä on osoittaa, mitä vaikutuksia varojen käytöllä on tarkoitus saada aikaan.

Talousarviomuutokset

Toimielimet voivat tehdä määrärahasiirtoja sitovuustason sisällä. Perusteluista poikkeava toiminta, hanke tai hankinta vaatii kunnanvaltuuston myöntämän määrärahan. Poikkeuksena lisämäärärahan hakemiselle ovat sellaiset kesken talousarviovuotta aloitettavat projektiluonteiset toiminnot, joille on talousarviossa varattu määrärahaa ja siten hyväksytty jo

valtuustossa. Mikäli kyseessä oleville toiminnoille saadaan menojen katteeksi kokonaisuudessaan ulkopuolinen rahoitus tai mikäli toiminnon omavastuuosuudelle on talousarviossa varattu määrärahaa, voidaan tällaiset projektiluontoiset toiminnot hyväksyä ko. toimielimessä.

Talousarviovuoden aikana voi olla perusteltua tehdä toiminnallisia muutoksia, jolloin tulee tarve siirtää määrärahoja sitovuustasolta toiselle. Silloin, kun ei synny lisämäärärahatarvetta, voidaan määräraha siirtää sitovuustasolta toiselle ilman kunnanvaltuuston päätöstä. Päätöksen tekee se toimielin, jolle kulloinkin kysymyksessä olevan asian päätösvalta kuuluu. Talousarviossa hyväksytyt toiminnalliset tavoitteet ovat valtuustoon nähden sitovia ja ne kuuluvat talousarvion perusteluosaan. Tuloslaskelmaosaan sisältyy valtuustoon nähden sitovia määrärahoja kuten verotulot, valtionosuudet sekä korkotulot ja -kulut. Muilta osin tuloslaskelmaosa on luonteeltaan perusteluosaan kuuluva.

Investointiosassa valtuuston sitovat määrärahat ovat investoinnit brutto/investointi. Investointiosassa esitetään investointien kokonaiskustannusarvio ja ehdotettu talousarvio- ja suunnitelmavuosien määrärahat. Sitovuustasolta toiselle tehtävistä määrärahasiirroista päättää kunnanvaltuusto. Tilikauden käyttämätön määräraha ei siirry seuraavalle vuodelle muutoin kuin investointikohteen jäädessä keskeneräiseksi.

Yleinen taloustilanne

Kesän aikana on vahvistunut näkemys, että Suomen talous toipuu koronan aiheuttamasta iskusta nopeasti loppuvuoden 2021 ja alkuvuoden 2022 aikana. Valtiovarainministeriön arvioon mukaan kasvupyrähdys jää kuitenkin väliaikaiseksi. Valtiovarainministeriö arvioi bruttokansantuotteen kasvavan noin kolmen prosentin vauhtia vuosina 2021-2022. Suhdannekierron tasoituttua vauhti hiipuu ja sen määrittää talouden rakenteellinen suorituskyky – työllisyyden ja tuottavuuden kasvu sekä talouden kilpailukyky. Kasvupyrähdyksen jälkeen bruttokansantuotteen kasvu uhkaa hidastua 1,0-1,5 prosentin haarukkaan.

Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan 2,3 % vuonna 2021. Talouden toipuminen covid-19-pandemiasta on ollut kuluvan vuoden keväästä alkaen nopeaa. Varsinkin työllisyys on kohentunut nopeasti. Talouden elpyminen jatkuu syksyllä varsinkin niillä toimialoilla, joita rajoitukset vielä tällä hetkellä koskevat. Bruttokansantuotteen arvioidaan kasvavan vuonna 2022 noin 2,8 ja vuonna 2023 noin 1,6 %.

Talouskasvu pitää yllä työvoiman kysyntää. Työvoiman kysyntä ja hallitukset asettamat toimet työn tarjonnan lisäämiseksi täyttävät tavoitetta lyhyellä aikavälillä, koska työttömyys on korkea. Vuoden 2021 ennakoitu työllisyysaste on 72,4 (%). Talouden elpyminen lisää työllisten määrää vuosina 2022 ja 2023, varsinkin palvelutoimialoilla. Työllisyyden ennustetaan lisääntyvän vuonna 2022 päätyen tasolle 73,6 (%). Vuonna 2023 työllisyysaste nousee runsaaseen 74 prosenttiin.

Talouden väliaikainen elpyminen ei kuitenkaan poista rakenteellista julkisen talouden epätasapainoa. Suhdannekierron tasoituttua julkisen talouden rahoitusaseman vahvistuminen hidastuu ja julkinen talous jää yli kolme miljardia euroa alijäämäiseksi 2020-luvun puoliväliä lähestyttäessä.

Kuntatalous

Sanna Marinin hallitus julkaisi syyskuun 2021 lopussa esityksensä valtion vuoden 2022 talousarvioksi. Talousarvioesitys on näillä näkymin viimeinen talousarvioesitys, jossa kuntatalous vastaa sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestämisestä ja rahoittamisesta.

Talousarvioesitys pitää sisällään kuntatalouteen liittyviä toimenpiteitä. Talousarviossa vietään eteenpäin jo käynnistettyjä päätöksiä mutta vuosina 2021 ja 2022 hallitus on lisännyt erityisen voimakkaasti määräaikaista kehittämishankkeita ja jatkanut niin sanottuja tulevaisuusinvestointeja myös hallituskauden loppupuolella.

Vaalikauden alusta lähtien valtion päätökset ovat lisänneet kuntien menoja kaikkiaan noin 1,2 miljardilla eurolla vuoden 2022 tasolla. Summasta kertaluonteisia lisäyksiä ja EU:n elpymis- ja tukivälineen avulla rahoitettuja menolisäyksiä on noin 470 miljoonaa euroa. Ohjelmien avulla on palkattu lisähenkilökuntaa kouluihin, varhaiskasvatukseen ja ammatilliseen koulutukseen ja sote-sektorille.

Valtio ohjaa kuntatalouteen vuonna 2022 tulevaisuusinvestointien, verokompensaatioiden ja kuntien lakisääteisiin tehtäviin osoitetun laskennallisen valtionosuuden kautta noin 13 miljardia euroa. Kuntien menojen määrä on vuonna 2022 noin 43 miljardia euroa, joten valtio rahoittaa kuntien menoista noin 30 prosenttia ja kunnat noin 70 prosenttia. Hallituksen kuntalinjausten tavoitteena on pitää kuntatalous neutraalina valtion päätösperäisten toimien suhteen.

Hallituksen toimet eivät sisällä kuntataloutta vahvistavia päätöksiä, joilla lisättäisiin aidosti kuntien tuloja, tuottavuutta tai karsittaisiin menoja. Valtion talousarvioesityksessä korvataan kyllä kunta-valtiosuhteessa täysimääräisesti hallituksen tehtävien lisäyksistä tai laajennuksista aiheutuvat lisämenot tai tulomenetykset vuonna 2022. Valtionosuuslisäysten vastapainona valtion talousarvioesitys sisältää kuitenkin ison valtionosuusleikkauksen. Leikkaus syntyy siitä, että lakisääteinen peruspalveluiden kustannustenjaon tarkistus, +564 milj. euroa, leikataan kunnilta pois. Tätä 564 miljoonan euron leikkaussummaa voidaan pitää myös hallituksen kuntatalouteen kohdistamien toimien yhteisvaikutuksena vuonna 2022, sillä muita valtionosuuslisäyksiä tai valtionavustushankkeita vastaavat kuntataloudessa aina täysimääräiset lisämenot tai kustannusten nousut.

Kuntien perusrahoitukseen kohdistettu leikkaus tarkoittaa sitä, että kunnat joutuvat rahoittamaan vuonna 2022 kokonaan niin kuntatalouteen kohdistuvat uudet ja laajenevat tehtävät kuin monet muutkin käynnistyvät kehityshankkeet, jos kunnan tulorahoitus ei ole syksyllä 2021 riittävällä tasolla.

Lähde:VM

Kuntatalousohjelma

Valtiovarainministeriö julkaisi kuntatalousohjelman vuosille 2022–2025 keskiviikkona 12. toukokuuta. Myös vuoden 2022 ennakkolliset valtionosuuslaskelmat ovat nyt julki. Kuntaliitto on laatinut ennustekehikon yhteistyössä valtionvarainministeriön ja Verohallinnon kanssa.

Kuntien talous vahvistui selvästi viime vuonna. Yhteensä valtionapujen lisäys ja yhteisöveron jako-osuuksien korotus olivat vuonna 2020 noin kolme miljardia euroa. Myös vuoden 2021 talousnäkymät ja kuluvan vuoden verotuloennusteet ovat odotettua paremmat. Yhteisöverokertymän nousuun vaikuttaa etenkin yleisen taloustilanteen paraneminen, jonka myötä palkkasummat ovat kasvaneet. Valtio taas on päättänyt useista uusista valtionavustuksista, kuten kulttuuri- ja tapahtuma-alan avustuksesta, joukkoliikenteen lisätuesta ja lasten ja nuorten palveluiden avustuksista. Seurauksena kuntien velanotto on kasvanut hitaammin kuin aiempina vuosina ja aiempaa harvemman kunnan tulos on jäänyt miinukselle.

Kuntatalouden menot kasvavat vuosina 2021 ja 2022 tuloja nopeammin. Poikkeuksellisten aikojen vuoksi myös valtionosuudet lasketaan hieman tavallisesta poiketen. Vuonna 2022 kunnan peruspalvelujen valtionosuuden tasoa nostetaan noin 246 miljoonalla eurolla ja vuonna 2023 noin 50 miljoonalla eurolla, jossa on huomioitu myös pysyvä 24 miljoonan euron sopeutus. Valtionosuuden lisäyksiä kohdennetaan seulontaohjelman laajennukseen, lastensuojelun henkilöstömitoitukseen sekä varhaiskasvatuksen uuteen tukeen.

Tavanomaista kustannustenjaon tarkastusta ei oteta huomioon kunnan peruspalvelujen valtionosuuden mitoituksessa vuonna 2022. Valtiovarainministeriön kuntatalousohjelmaan on nyt ensimmäistä kertaa sisällytetty sote-uudistuksen vaikutukset. Vuodesta 2023 muodostuu kuntataloudessa hyvin poikkeuksellinen, sillä sote-uudistuksen myötä kuntien käyttötalousmenoista poistuu noin puolet, eli noin 20 miljardia euroa. Kuntataloudessa on merkittävä rakenteellinen ongelma tulojen ja menojen tasapainon välillä. Tämä korostuu, kun pandemia on ohi.

Koronatuet ovat paikanneet kuntataloutta, mutta sote-uudistus ei tuo vastaavasti helpotusta talousahdinkoon. Kun sotepalvelut ja pelastustoimen palvelut poistuvat kuntien vastuulta tulee taloudesta aiempaa helpommin ennakoitavaa. Käytännön keinot talouden tasapainottamiseen kuitenkin supistuvat, kun budjetti puolittuu.

Talousennusteiden mukaan vuonna 2025 suurin sopeutuspaine olisi 20 001–40 000 asukkaan kuntakoryhmässä. Painelaskelman mukaan toiminnan ja investointien rahavirta olisi negatiivinen kaikissa kuntakoryhmissä. Erot kuntakoryhmien välillä ovat kuitenkin varsin suuret.

Toivakan talouden kehitys

Toivakan kunnan taseen kumulatiivinen alijäämä 31.12.2020 oli 2 088 milj. €. Talouden tasapainottamissuunnitelma tehtiin vuonna 2020 ja sitä on päivitetty vuonna 2021.

Kunnanvaltuusto hyväksyi seuraavan talouden tasapainottamissuunnitelman vuosille 2022–2024.

Talouden tasapainotusohjelma: tavoite 1.5 milj € 2022-2024	2022	2023	2024	
Kiinteistöverojen kasvu selvityksen pohjalta	20 000			
Suositusvapaat	10000	10000	10000	
Lomarahen vaihtaminen vapaaksi	10000	10000	10000	
Henkilöstö- ja luottamushenkilöiden muistamissäätöjen tarkistus	2000			
Vakuutukset kilpailutettu	27000			
Siirrytään omista autoista leasing-autoihin kotipalveluissa	6000			
Matkakorvausten vähentäminen, selvitetään gps-pohjainen ohjelmisto	2000			
Perusopetuksen tuntikehyksen tarkastelu, vähennetään tuntikehystä 2 tunnilla, TA 2022	6000			
Syksystä 22 eteenpäin yksi luokanopettaja vähemmän eläköitymisen vuoksi, TA 2022	21800			
Varhaiskasvatus: perintö	15308,49			
Perusturva: perintö	49672,6			
YHTEENSÄ	169 781	20000	20000	
KERTALUONTEISET TULOT				
Paloskylän leirikeskus --> KIRJATTU TA 22	120000			
SSS Oy osakkeita 150 kpl	1200000			
Metsäkiinteistön myynti (70-80 ha), TA 22	150000			
Soran myynti	25000	15000	15000	
Puun myynti	50000	40000	40000	
Nisulan tontit			250000	
Leppärannan tontit		220000		
Rivitalotonttien myynti, tarkentuu valtuuston kokoukseen mennessä	18600			
YHTEENSÄ	1563600			
YHTEENSÄ	1 733 381	295000	325000	2 353 381

Väestökehitys ja väestön ikääntyminen

KUNNALLISVERON VEROPOHJA	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**
VÄESTÖ ikäryhmittäin, 31.12.						
0 - 24 vuotiaat	601	608	605	598	590	580
<i>Muutos %</i>	-1,6	1,2	-0,5	-1,2	-1,3	-1,7
25 - 64 vuotiaat	1 131	1 115	1 098	1 081	1 060	1 048
<i>Muutos %</i>	-1,5	-1,4	-1,5	-1,6	-2,0	-1,1
+ 65 vuotiaat	656	678	691	704	717	726
<i>Muutos %</i>	1,4	3,4	1,9	1,9	1,9	1,3
Asukasluku vuoden lopussa	2 388	2 401	2 394	2 383	2 367	2 354
<i>Muutos %</i>	-0,7	0,5	-0,3	-0,5	-0,7	-0,5

Talouden tasapainottamissuunnitelman kertaluonteiset erät luovat suurta epävarmuutta suunnitelman toteutumisen onnistumisessa. Kunnan taloudenhoidossa on huomioitava kaikki mahdolliset keinot, jotta alijämä saadaan katettua määräajassa eli vuoden 2024 lopussa.

Hyvinvointialueuudistus

Hyvinvointialueuudistus eli soteuudistus siirtää vuoden 2023 alussa yli puolet kuntien lakisääteisistä tehtävistä ja käyttötalouden kustannuksista maakunnille (hyvinvointialueille). Samalla maakuntiin siirtyvät myös vastaavaan toimintaan liittyvät asiakasmaksut sekä siirtyviä nettokustannuksia vastaava määrä verorahoitusta. Kunnilta vähennettävät tuloerät muodostuvat siirtyviä tehtäviä vastaavasta valtionosuudesta, kuntien yhteisöverosta ja kunnallisverosta. Vähennettävien erien suuruus täsmentyy laskelmien päivittyessä. Lopulliset siirtolaskelmat tehdään loppuvuonna 2023 kuntien raportoimien vuosia 2021 ja 2022 koskevien keskimääräisten kustannusten perusteella. Rahoituksen siirtolaskelmat saadaan kuntien Valtiokonttorille raportoimista taloustiedoista.

Koko maan tasolla uudistus on kustannusneutraali, sillä kuntataloudesta lähtee yhtä suuri määrä kustannuksia ja tuloja pois. Yksittäisissä kunnissa tilanne ei ole kuitenkaan sama, sillä kuntakohtaisesti siirtyvät kustannukset ja tulojen vähennykset eivät vastaa toisiaan. Uudistuksesta aiheutuvia kuntakohtaisia eroja tasoitetaan valtionosuusjärjestelmään sisältyvillä taksauksilla ja rajoittimilla.

Vuoden 2022 tasossa kuntien siirtyvät sote-kustannukset ovat yhteensä noin 20,16 miljardia euroa. Kuntien pelastustoimen tehtävien kustannukset ovat vuoden 2022 tasossa 470 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueiden yleiskatteinen rahoituspohja on siten 20,63 miljardia euroa.

Hyvinvointialueuudistuksen vaikutus Toivakan talouteen

Valtiovarainministeriön kunta- ja aluehallinto-osasto on rakentanut sote-uudistuksen kunta-kohtaisten arviolaskelmien tulkitsemisen tueksi tiedoston, jonka avulla voi tarkastella sote-uudistuksen vaikutuksista yksittäisen kunnan talouteen uudistuksen eri vaiheissa. Tätä laskentamallia on hyödynnetty tuloslaskelmaosassa vuosien 2023 ja 2024 osalta.

Verotulot ja valtionosuudet

Verottajan ja Kuntaliiton ennuste 9/2021.

Kunnallisveroennuste

Kuluvalle ja tuleville vuosille valtakunnan tasolla talouden näkymät ovat kohentuneet. Kuluvana vuonna ennakverojen arvioidaan kasvavan reilu 2 %. Valmistuvan verotuksen tilitykset ovat tosin viime vuoden vastaavia reilusti pienempiä. Palkkasumman kehitysarvio on parantunut verrattuna alkuvuoden arvioihin ja tämä näkyy myös ensi vuonna verrattain paremmassa kehityksessä. Myös vuosille 2023–2025 kunnallisveroon odotetaan keskimäärin noin 3,5 %:n kasvua vuositasolla.

Toivakan kunnan ennuste

TILIVUOSI	2019	2020	2021**	2022**	2023**	2024**
Verolaji						
Kunnallisvero	6 961	7 035	7 361	7 440	3 597	3 553
Muutos %	4,4	1,1	4,6	1,1	-51,7	-1,2
Yhteisövero	624	717	982	731	538	531
Muutos %	9,7	14,8	37,0	-25,5	-26,4	-1,4
Kiinteistövero	692	646	715	717	717	717
Muutos %	9,4	-6,5	10,7	0,3	0,0	0,0
VEROTULO KIRJATTAVA	8 277	8 398	9 058	8 888	4 852	4 801
Muutos %	5,2	1,5	7,9	-1,9	-45,4	-1,1

Veronmaksajan aseman pitäminen ennallaan kunnasta riippumatta johtaa ratkaisuun, jossa jokaisen kunnan tuloveroprosenttia alennetaan lain nojalla saman verran – tämänhetkisen, vuoden 2020 tasoisen arvion mukaan 12,39 prosenttiyksiköllä. Kunnallisveron erotus maan keskiarvoon ei näin myöskään muutu. Kunnallisveron efektiivisyys paranee kaikilla kunnilla.

Toivakan kunnan kunnallisveron veropohja

ANSIOTULOT	2019	2020*	2021**	2022**	2023**	2024**
Palkkatulot	30 782	30 476	31 153	31 851	32 318	32 619
Muutos %	2,2	-1,0	2,2	2,2	1,5	0,9
Eläketulot	14 646	15 217	15 771	16 249	16 775	17 357
Muutos %	3,8	3,9	3,6	3,0	3,2	3,5
Työttömyysturva	1 571	1 913	1 741	1 463	1 439	1 444
Muutos %	4,8	21,8	-9,0	-16,0	-1,6	0,3
Muut sos.turvaetuudet	911	1 003	1 047	1 049	1 050	1 047
Muutos %	6,0	10,1	4,4	0,2	0,1	-0,3
Maa- ja metsätalous	454	496	456	463	470	476
Muutos %	-30,5	9,3	-8,1	1,5	1,4	1,4
Elinkeinotoim. + muut	2 325	2 305	2 378	2 465	2 551	2 638
Muutos %	11,5	-0,9	3,2	3,6	3,5	3,4
ANSIOTULOT YHTEENSÄ	50 689	51 411	52 546	53 539	54 602	55 580
Muutos %	2,7	1,4	2,2	1,9	2,0	1,8
VÄHENNYKSET	2019	2020*	2021**	2022**	2023**	2024**
Palkansaajan vak.maksut	2 977	2 870	3 039	3 100	3 155	3 184
% palkoista	9,7	9,4	9,8	9,7	9,8	9,8
Vähennetyt matkakustan.	1 480	1 073	1 148	1 322	1 340	1 327
Muut tulonhankk.vähenn.	1 220	1 173	1 168	1 158	1 147	1 132
Eläketulovähennys	3 816	3 953	3 982	3 968	4 324	4 413
% eläkkeistä	26,1	26,0	25,2	24,4	25,8	25,4
Ansiotulovähennys	2 493	2 443	2 362	2 288	2 241	2 197
Perusvähennys	1 761	1 948	2 023	2 061	2 118	2 130
Muut vähennykset	83	75	72	69	52	51
VÄHENNYKSET YHT.	13 831	13 535	13 794	13 966	14 378	14 435

Yhteisö- ja kiinteistöveroennuste

Yhteisöveroennuste perustuu toimintaylijäämän päivitettyyn kehitysarvioon sekä alkuvuoden tilitystietoihin. Kuluvana vuonna tilittävät yhteisöverot kasvavat arviolta yhteensä vajaa 27 %. Syy hyvän kehitykseen löytyy osin verovuoden 2020 parantuneesta maksuunpanoarviosta sekä alkuvuoden hyvistä verotilityksistä. Helmikuussa valmistuvan verotuksen 2020 lisäenakkoja kertyi huomattavasti viime vuotta enemmän. Myös yhteisöveron ennakkoveroihin odotetaan hyvää kasvua, vajaa 20 % verrattuna viime vuoteen. Syy hyvään kehitykseen löytyy parantuneen maksuunpanoarvion lisäksi myös korotetusta kuntaryhmän jako-osuudesta. Verovuodelle 2021 kuntaryhmän jako-osuus nousi reilulla 2 % -yksiköllä, pääosin varhaiskasvatusmaksujen alentamisen ja tämän kompensoimisesta johtuen. Ensi vuonna yhteisöveron jako-osuus putoaa taas reilulla 10 % -yksiköllä ja tilitykset samalla arviolta vajaa -17 %.

Kiinteistöveron osalta viime vuosi oli odotettua heikompi verovelvolliskohtaiseen verotuksen valmistumisen johdosta. Verovuoden 2020 kiinteistöveron kokonaismaksuunpanosta tilitettiin tämän vuoden tammi-huhtikuun aikana noin 197 miljoonaa euroa, eli noin 10 % maksettavasta kiinteistöverosta. Verovuoden 2021 kiinteistöverotiedot perustuvat Verohallinnon maaliskuun lopussa julkaistuihin ennakkotietoihin. Verohallinnon mukaan verovuoden 2021 kiinteistöveron kokonaismaksuunpanosta arvioidaan erääntyvän ensi vuoden alussa hieman pienempi määrä, yhteensä noin viisi prosenttia. Tämä arvio on huomioitu veroennustekehikossa tuleville vuosille. Yllä mainittujen seikkojen johdosta kiinteistöverokertymä kasvaisi kuluvana vuonna vajaa 20 % ja laskisi taas ensi vuonna noin 3 %.

Valtionosuudet

Valtionosuus koostuu kahdesta osasta, valtiovarainministeriön hallinnoimasta kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituslain mukaisesta valtionosuusrahoituksesta, jota hallinnoi opetus- ja kulttuuriministeriö.

Kuntaliitto päivitti vuoden 2022 ennakkollisia kuntakohtaisia valtionosuuslaskelmia 10.5. ja 26.5.2021. Laskelmat perustuvat kevään kehysriihen päätöksiin sekä määräytymistekijöiden muutoksiin, kuten väestö- ja sairastavuus sekä työttömyys- ja työvoimatietojen päivityksille sekä veroennusteen mukaiseen tasauslaskelmaan.

Valtionosuudet kasvavat yhteensä (5,1 %) vuodelle 2022. Valtionosuuksia korottavat muun muassa 2,2 prosentin indeksikorotus (165 M€), kustannustenjaon tarkistus (246 M€), verotulomenetysten kompensatioiden kasvu (178 M€) sekä tehtävämuutokset (107 M€). Kokonaissuudessa valtionosuuksien arvioidaan kasvavan noin 500 miljoonaa euroa vuodelle 2022. Edellä mainitut valtionosuuslisäykset liittyvät joko kuntien kasvaneisiin kustannuksiin tai tulomenetyksiin, eivätkä ne siten paranna kuntien taloustilannetta.

Kilpailukyky sopimuksen mukainen työajanpidennyksestä johtuva valtionosuusleikkaus on palautettu osaksi valtionosuuksien vähennyksiä. Vuoden 2021 valtionosuuksissa kilpailukyky sopimuksen mukainen leikkaus poistettiin väliaikaisesti osana koronatukimenettelyjä. Kilpailukyky sopimusleikkauksen palauttaminen pienentää kuntien valtionosuuksia 234 miljoonaa euroa.

Vuoden 2022 valtionosuudet eivät sisällä vuosista 2020 ja 2021 poiketen koronatukia. Kuntaliiton ennakkolliset valtionosuuslaskelmat eivät sisällä kotikuntakorvaustuloja tai -menoja. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet on sisällytetty laskelmiin vuoden 2021 tasossa. Lukuja on päivitetty 26.5. siten, että ne sisältävät OKM:n 26.4. tekemän korjauksen 53 kunnan valtionosuuksiin.

Kuntaliiton ennakkolliset valtionosuuslaskelmat poikkeavat hieman valtiovarainministeriön ennakkollisista valtionosuuslaskelmista esimerkiksi sen vuoksi, että Kuntaliiton tasauslaskelma perustuu Kuntaliiton tuoreimpaan veroennusteeseen. Kuntaliiton valtionosuuslaskelmien summa sisältää myös opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet.

Tulos

Talousarviovuoden 2022 vuosikate on 1 020 801 € ja poistojen jälkeinen tulos on 79 342 €. Poistot on talousarviossa arvioitu 941 459 euroksi.

Investoinnit

Talousarviovuoden 2022 bruttoinvestointien määrä on 954 000 €.

Rahoitus

Vuoden 2021 marraskuussa on lyhytaikaista luottoa kuntatodistuksilla käytössä 1,9 milj. €. Koska kuntatodistusten korko on edelleenkin miinusmerkkinen, niin todistuksia on otettu vähentämään korkokustannuksia. Kuntatodistuksilla tullaan rahoittamaan edelleenkin vuoden 2022 rahoitustarvetta.

Kuntakonserni

Valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntalain 47 §:n mukaan omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Talousarviosta ja –suunnitelmasta säädetään kuntalain 110 pykälässä, siten, että valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet.

Tytäryhteisön tulee laatia vuosittain talousarvio omaa toimintaansa varten. Tytäryhteisöjen vuotuiset toimintatalous-, rahoitus- ja investointisuunnitelmat tulee toimittaa kunnan talouspalveluihin seurantaan varten. Tytäryhteisöjen on laadittava yhteisön toiminnan laatuun ja laajuuteen nähden riittävä strategia huomioiden omistajan kuntastrategia. Konserniin kuuluvien yhteisöjen on vuosittain raportoitava toiminnastaan kunnanhallitukselle. Raportointi tapahtuu toimintavuoden aikana valtuustolle tehtävän raportoinnin yhteydessä sekä toimintavuoden päätyttyä yhteisöjen tilinpäätösten valmistumisen jälkeen. Lisäksi kunnan ja sen tytäryhteisöjen välillä pidetään vuodessa vähintään yksi suunnittelu- ja neuvottelutilaisuus yhteisten päämäärien ja strategioiden määrittelemiseksi. Tilaisuuksilla pyritään edistämään konsernin sisäistä yhteistyötä.

Vuonna 2022 kuntastrategian valmistuttua pyritään saamaan myös omistajastrategia valmiiksi. Omistajastrategialla pyritään entistä selvemmin ilmentämään omistajan tahtotilaa konserniyhtiöiden toiminnan kehityksessä. Vuonna 2022 omistaja näkee tärkeänä myös kiinteistöyhtiöiden hallitusten kouluttamiseen panostamisen, sillä kuntavaalien myötä hallitusten kokoonpanoihin on tullut muutoksia.

Kunta kirjanpitolain mukaisine tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin.

Toivakan kuntakonserni muodostuu Toivakan kunnasta, Toivakan Lämpö Oy:stä (100 %) ja Kiinteistö Oy Toivakanhakasta (100 %).

Kiinteistö Oy Toivakanhaka

Kiinteistö Oy Toivakanhaka käsittää 11 rivitaloa, joissa on 57 asuntoa. Yhtiön toimialana on hallinnoida, vuokrata ja rakennuttaa vuokra-asuntoja sekä vastata niiden ylläpidosta ja arvonsäilymisestä. Tavoitteena on vastata kunnan vuokra-asuntokäytännön taloudellisesti, tehokkaasti ja asiakaslähtöisesti.

Tavoitteet vuodelle 2022

Omistajan tavoitteena on omalla toiminnallaan edesauttaa yhtiön taloudellisen tilanteen vakiintumista sekä pyrkiä tukemaan yhtiötä sen pyrkimyksissä kasvattaa asuntojen vuokrausprosenttia. Kunnanhallitus seuraa aktiivisesti yhtiön tilannetta ja antaa tarvittaessa konsensiohjausta.

Toivakan Lämpö Oy

Yhtiön toimialana on kaukolämmön siirto- ja jakeluverkon sekä siihen liittyvän lämpölaitoksen omistaminen ja käyttäminen, kaukolämmön myyminen ja välittäminen. Tavoitteet vuodelle 2021 Toivakan Lämpö Oy suunnittelee kaukolämpöverkon laajentamista ja neuvottelee aktiivisesti ulkopuolisten toimijoiden kanssa energiantuotantotarpeista

Tavoitteet vuodelle 2022

Toivakan Lämpö Oy suunnittelee kaukolämpöverkon laajentamista ja neuvottelee aktiivisesti ulkopuolisten toimijoiden kanssa energiantuotantotarpeista.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunta on lakisääteinen lautakunta, jonka valtuusto asettaa toimikauttaan vastaavien vuosien hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämiseksi. Tarkastuslautakunta valmistelee kunnanhallituksen sijasta valtuustolle hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat. Tarkastuslautakunta vastaa kunnan ulkoisesta valvonnasta yhdessä tilintarkastusyhteisön kanssa.

Tarkastuslautakunnan keskeisin tehtävä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla sekä arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista.

Tarkastuslautakunta valmistelee tilintarkastuspalvelujen hankinnan valtuustolle ja huolehtii kunnan ja tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta. Tarkastuslautakunta valvoo sitonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuksien noudattamista ja antaa ilmoitukset tiedoksi valtuustolle.

Tarkastuslautakunta laatii arviointisuunnitelman ja antaa valtuustolle kultakin vuodelta arviointikertomuksen, jossa esitetään arvioinnin tulokset. Arviointikertomus käsitellään valtuustossa tilinpäätöksen yhteydessä. Lautakunta voi antaa valtuustolle muitakin tarpeellisena pitämiään selvityksiä arvioinnin tuloksista. Lautakunnan arvio on jälkikäteisarviointia siitä, kuinka kunnanhallitus, muut kunnan viranomaiset ja kunnan tytäryhteisöt ovat onnistuneet valtuuston tahdon toteuttamisessa. Kunnanhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta.

Palvelusuunnitelma

Valtuustokauden vaihduttua elokuussa 2021 lautakunnan kokoonpano on uusiutunut, mistä johtuen vielä vuoden 2022 toimintaa leimaa tarkastuslautakunnan perehtyminen ja perehdyttäminen sekä kouluttautuminen tehtäväänsä. Tarkastuslautakunta kokoontuu kesäkuuta ja joulukuuta lukuun ottamatta kuukausittain pääsääntöisesti kuukauden viimeinen torstai. Arviointitoiminnassa tarkastuslautakunta hyödyntää ensisijaisesti julkisesti saatavilla olevaa materiaalia kuntakonsernista ja kunnasta sekä niiden hallintoelinten toiminnasta. Lisäksi lautakunta haastattelee viranhaltijoita, työntekijöitä ja luottamushenkilöitä. Tarvittaessa lautakunta pyytää nähtäväkseen myös sellaista ei-julkista materiaalia, jonka se katsoo arviointitoiminnan kannalta tarpeelliseksi.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Arviointikertomus	toukokuu	valtuustolle
Tilinpäätöksen hyväksymisesitys	toukokuu	valtuustolle
Sidonnaisuuksien seuranta	kevät ja syyskausi	valtuustolle tiedoksi
Tilintarkastussopimuksen option käyttö	kevät	valtuustolle

	TA 2022	TA 2021	TP2020
.00002500 TARKASTUSLAUTAKUNTA			
Toimintakulut	-17 500	-15 760	-16 601
Henkilöstökulut	-8 040	-7 560	-7 601
Palveluiden ostot	-9 400	-8 200	-8 980
Aineet ja tarvikkeet	-60	0	-19
Toimintakate	-17 500	-15 760	-16 601

Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunta on lakisääteinen lautakunta, jonka tehtävänä on huolehtia niin kunta-vaalien kuin valtiollistenkin vaalien järjestämisestä kunnassa. Lautakunnan toimikausi vastaa valtuustoon toimikautta. Toivakan uusi keskusvaalilautakunta on aloittanut työnsä elokuussa 2021.

Palvelusuunnitelma

Vuoden 2022 tammikuussa järjestetään ensimmäistä kertaa Suomen historiassa aluevaalit. Hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa käyttää aluevaltuusto, jonka jäsenet ja varajäsenet valitaan aluevaaleilla. Vaalit ovat välittömät, salaiset ja suhteelliset ja vaaleissa on yhtäläinen äänioikeus. Valtuuston toimikausi on neljä vuotta. Aluevaalit toimitetaan samanaikaisesti kuntavaalien kanssa vuodesta 2025 lukien. Ensimmäiset aluevaalit toimitetaan kuitenkin erillisinä vaaleinaan sunnuntaina 23.1.2022.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Korkea äänestysaktiivisuus historian ensimmäisissä aluevaaleissa.	Koska aluevaaleja ei ole aikaisemmin järjestetty, ei ole olemassa äänestysprosentin kaltaista mittailuarvoa. Tulevien aluevaalien äänestysprosentti luo itsessään mittailuarvon.	Viestintään panostaminen.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
.00001 KESKUSVAALILAUTAKUNTA			
Koko KESKUSVAALILAUTAKUNTA			
Tuotot	3 000	0	0
Tuet ja avustukset	3 000	0	0
Toimintakulut	-15 585	-14 261	0
Henkilöstökulut	-13 000	-14 000	0
Palveluiden ostot	-2 435	-261	0
Aineet ja tarvikkeet	-150	0	0
Toimintakate	-12 585	-14 261	0
..00001100 VAALIT			
Tuotot	3 000	0	0
Tuet ja avustukset	3 000	0	0
Toimintakulut	-15 585	-14 261	0
Aineet ja tarvikkeet	-150	0	0
Toimintakate	-12 585	-14 261	0

Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuusto vastaa kunnan toiminnasta ja taloudesta. Perustana ovat kuntalain mukaiset tavoitteet huolehtia kuntalaisten hyvinvoinnista ja kestävästä kehityksestä. Kunnanvaltuusto vahvistaa sitovat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ja seuraa niiden toteutumista. Kunnanvaltuusto vahvistaa myös kuntakonsernin tytäryhteisöjen toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet sekä konserniohjauksen periaatteet. Toivakan uusi kunnanvaltuusto aloitti toimintansa elokuussa 2021. Valtuustossa on 21 valtuutettua.

Palvelusuunnitelma

Kunnanvaltuusto kokoontuu keskimäärin 6–8 kertaa vuodessa. Iltakouluja järjestetään vuosittain eri aihepiirien ympärillä 3–4 kappaletta, poikkeuksena kuitenkin kunnanvaltuuston ensimmäinen toimintavuosi, joka sisältää paljon myös luottamushenkilöiden koulutusta. Kunnanvaltuuston talousarviossa suurimman menoerän muodostavat henkilöstökulut, jotka koostuvat kokouspalkkioista.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
.00002000 KUNNANVALTUUSTO			
Toimintakulut	-35 436	-34 011	-38 804
Henkilöstökulut	-30 000	-28 800	-33 061
Palveluiden ostot	-4 936	-5 211	-3 243
Aineet ja tarvikkeet	-500	0	-2 500
Toimintakate	-35 436	-34 011	-38 804

Hallintopalvelut

Hallintopalvelut toimivat kunnanhallituksen alaisuudessa, tuottaen kunnan hallinto-talous-, henkilöstö- ja IT-tukipalvelut. Lisäksi hallintopalveluihin kuuluu työllisyydenhoito, elinvoimatyö sekä keskeisiltä osin myös viestintä, markkinointi ja tiedonhallinta. Luottamushenkilö-organisaation toimintaympäristöstä huolehtiminen sekä päätöksenteon tuki kuuluvat myös keskeisesti hallintopalveluiden toiminnan piiriin.

Vuosi 2022 on viimeinen vuosi hallintopalveluiden nykyisellä rakenteella, sillä vuodesta 2023 hallintopalveluiden alaisuuteen kuuluva pelastustoimi siirtyy hyvinvointialueelle. Tämän lisäksi hallintopalveluiden osalta siirtyy myös kuntouttavan työtoiminnan palvelut.

Hallintopalveluiden esimiehenä toimii kunnanjohtaja. Hallintopalveluiden organisaatioon kuuluvat lisäksi ICT-suunnittelija, palvelusihteeri, työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija, talous- ja hallintosihteeri sekä koulu- ja henkilöstösihteeri (40 % osuudella).

Hallintopalvelut muiden toimialojen tavoin sitoutuu noudattamaan toiminnassaan kuntastrategiaa, joka hyväksytään vuoden 2022 alussa. Tärkeänä tavoitteena on myös strategian konkreettinen jalkauttaminen työyksikön työhön, toimintaan ja palvelukulttuuriin.

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus vastaa kuntalain sille määräämistä tehtävistä, kuten kunnan hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja niiden laillisuuden valvonnasta.

Kunnanhallitus seuraa ja valvoo lautakuntia, palvelujen järjestämistä ja palvelutuotantoa sekä asetettujen tavoitteiden toteutumista. Kunnanhallitus kokoontuu keskimäärin kerran tai kaksi kuukaudessa. Kunnanhallituksen talousarvio sisältää toimielimen toimintakuluja sekä koko kuntaan yhteisesti vaikuttavia kuluja. Lisäksi kunnanhallituksen talousarvioon kuuluvat kunnanjohtajaan liittyvät henkilöstökulut.

Kunnanhallituksen talousarviossa merkittävän osan kuluista muodostavat kunnan yhteistoimintaosuudet, joita ovat mm. Keski-Suomen liiton ja Kuntaliiton jäsenmaksut. Yhteistoimintaosuuksien kulut pysyvät vuonna 2022 edellisvuosien tasolla.

Kunnanhallituksen määrärahoissa on varauduttu myös joukkoliikenteen kustannuksiin. Toivakan kunnalla on yhteistoimintaliikennösopimus Jyväskylän kaupungin ja Keski-Suomen ELY-keskuksen kanssa koskien Jyväskylän seudullisen joukkoliikenneviranomaisen joukkoliikennetarjontaa Toivakan ja Jyväskylän välillä. Joukkoliikenteen kustannuksiin varaudutaan 90.000 euron määrärahalta. Määräraha on suurempi kuin vuonna 2021 johtuen kuntalaispalauteen pohjalta lisäystä lisävuorosta talvikaudelle 2021–2022.

Löytöeläinten tilapäistä hoitoa koskeva sopimus päivitettiin vuonna 2021. Sen johdosta vuonna 2022 maksettava määräraha nostettiin vuositasolla 1400 euroon.

Toivakan kunta on mukana Jyväskylän seudun MAL-sopimuksessa, jonka sopimuskauden yhtenä tavoitteena on selvittää joukkoliikenteen laajentumista nykyistä laajemmin.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00003100 KUNNANHALLITUS			
Tuotot	0	0	596 414
Toimintakulut	-356 869	-347 149	-416 849
Toimintakate	-356 869	-347 149	179 565

Hallinto- ja talousosasto

Hallinto- ja talousosasto vastaa asiakaspalvelun sujuvuudesta sekä hallinnollisten palveluiden toimivuudesta. Hallinto- ja talousosaston tavoitteena on luoda puitteet toimivalle ja tehokkaalle luottamushenkilötyöskentelylle ja varmistaa eri hallintokuntien välisen yhteistyön toimivuus asioiden valmistelussa. Toiminnalla tuetaan kunnanvaltuuston ja kunnanhallituksen päätöksentekoa ja päätösten toimeenpanoa. Hallinto- ja talousosasto yhdessä

kunnanjohtajan kanssa vastaavat pääsääntöisesti kunnan viestinnästä. Viestintää hoidetaan myös toimialoittain.

Taloushallinto toteuttaa kunnan kirjanpidon ja tilinpäätöksen konsernitilinpäätöksineen, sekä toimittaa talous- ja toimintatilaston. Taloushallinto vastaa lisäksi laskutuksesta, ostoreskonnasta, maksuliikenteestä ja rahoituksen hoidosta sekä takauksista ja perinnästä. Taloushallinto ylläpitää sähköistä reaaliaikaista raportointijärjestelmää ja tuottaa päätöksenteon tueksi seurantaraportteja sekä kustannuslaskentaa. Taloushallinto huolehtii taloudenohjauksesta tuottamalla taloudellista tietoa johdolle, toimialoille sekä viranomaisille controllerin tavoin.

Taloushallinnon tavoitteena on talousarvion ja raportoinnin saumattoman yhteistyön edistäminen ja prosessin kehittäminen. ICT-suunnittelu hankkii kunnan palvelualueille tietoteknisen infrastruktuurin sekä vastaa sen ylläpidosta ja kehittämisestä. ICT-suunnittelu on myös mukana operatiivisten tietojärjestelmien sekä kuntalaisille suunnattujen sähköisten asiointipalvelujen kehittämisessä yhdessä palvelualueiden kanssa. ICT-suunnittelun painopistealueet ovat tietoliikennepalveluiden uudistaminen ja tietoturvallisuuden kehittäminen. Palvelusihteeri vastaa muun muassa kunnan kirjaamosta, kunnan neuvonnan asiakaspalvelusta, kunnan ilmoituksista sekä erilaisista viestinnän tehtävistä ja johdon tukitehtävistä. Vuonna 2022 palvelusihteerin vastuulla on myös vaalien järjestäminen eli aluevaalien organisointi.

	TA 2022	TA 2021	TP 2021
..00003200 HALLINTO-JA TALOUSOSASTO			
Tuotot	187 684	199 155	259 195
Toimintakulut	-292 017	-280 334	-305 137
Toimintakate	-104 333	-81 179	-45 941

Työllisyys- ja elinkeinot

Työllisyys- ja elinkeinosuunnittelijan vastuualueella ovat työllisyyteen liittyvien tehtävien ja prosessien koordinointi sekä yritys yhteistyö ja yrittäjien tuki. Lisäksi hyvinvoinnin edistämisen koordinointi on työllisyys- ja elinkeinosuunnittelijan alla.

Vuonna 2022 valmistaudutaan vuoden 2024 työllisyysuudistukseen. Vuosi 2022 on myös viimeinen vuosi, jona kuntouttava työtoiminta kuuluu kunnan omiin tehtäviin, vuodesta 2023 alkaen se tulee siirtymään hyvinvointialueelle.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00003600 ELINKEINOTOIMI			
Tuotot	14 600	33 088	10 846
Toimintakulut	-381 404	-388 587	-92 681
Toimintakate	-366 804	-355 499	-81 835

Henkilöstöhallinto

Henkilöstöhallinto valmistelee yhteistyössä henkilöstöpolitiikan peruslinjaukset ja luo työvälineitä ja ohjeita henkilöstöjohtamisen käytännön toteuttamiseen. Tällaisia osa-alueita ovat mm. henkilöstösuunnittelu, henkilöstön rekrytointi, palkkaus- ja palvelussuhdeasiat, henkilöstön kehittäminen, henkilöstöpalvelut, työterveyshuolto, työsuojelu ja työhyvinvointi.

YT-elimen toiminnasta ja koollekutsumisesta vastaavat kunnanjohtaja ja henkilöstösihteeri. Työsuojelupäällikkönä toimii henkilöstö- ja koulusihteeri. Toimenkuvasta henkilöstötoimintojen osuus kattaa 40 prosenttia. Henkilöstösihteeri toimii esimiesten tukena henkilöstöasioissa, luoden työvälineitä henkilöstöjohtamisen käytännön toteuttamiseen edellä kuvatuilla tavoilla. Toivakan kunta ostaa palkanlaskentapalvelut ulkopuoliselta toimijalta, Efetta Oy:ltä (koordinoi Meita Oy). Yhteistyö on käynnistynyt elokuussa 2020.

	TA 2022	TA 2021	TP2020
..00003300 HENKILÖSTÖHALLINTO			
Tuotot	50 190	21 082	43 252
Toimintakulut	-48 835	-46 249	-73 439
Toimintakate	1 355	-25 167	-30 187

Pelastustoimi

Keski-Suomen pelastuslaitos tuottaa alueen ihmisille ja yrityksille korkeatasoiset pelastustoimen palvelut onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja antaa nopeaa ja tuloksellista apua onnettomuustilanteissa kaikissa olosuhteissa. Pelastustoimen palvelujen palvelutasosta on säädetty pelastuslain 28–29 §:ssä (Pelastuslaki 379/2011). Ensihoidon palvelutasopäätös on hyväksytty Keski-Suomen sairaanhoitopiirin valtuustossa 8.12.2017. Pelastustoimen palvelutason tulee vastata paikallisia tarpeita ja onnettomuusuhkia. Palvelutasopäätöstä toteutetaan pelastuslaitoksen vuosittain tarkistettavalla talousarviolla. Vuodesta 2023 alkaen pelastustoimi siirtyy Keski-Suomen hyvinvointialueelle.

Keski-Suomen pelastuslaitoksen liikevaihdoksi on arvioitu 33,3 milj. € vuonna 2022. Liikevaihdosta pelastustoiminnan osuus on noin 26,1 milj. euroa ja ensihoidon osuus noin 7,2 milj. euroa.

Pelastustoimessa kuntien maksuosuudet nousevat vuonna 2022 keskimäärin 2,71 prosentilla. Vuoden 2022 talousarvioesityksessä kuntien maksuosuuksien kasvu johtuvat pääosin seuraavista tekijöistä: Viitasaaren, Karstulan ja Kannonkosken paloasemien uudistushankkeiden aiheuttamat kustannukset nostavat vuokramenoja, vuoden 2020 tilinpäätöksessä syntyneen 117 579 euron kumulatiivisen alijäämän kattaminen, TUVE-järjestelmän käyttöönotto sekä ajoneuvokaluston hankinnoista johtuvat leasingmaksut nostavat käyttömenoja.

Toivakan kunnan maksuosuus vuonna 2022 on 222.876 €. Korotusta edellisvuoteen on 3,37 % (kuntien maksuosuuksien kasvu keskimäärin 2,71 %). Maksuosuuksissa huomioidaan myös asukasluku. Vuoden 2022 arviossa käytetään 31.12.2020 asukaslukua, joka on 31.12.2019 asukaslukua korkeampi.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00003400 PELASTUSTOIMI			
Toimintakulut	-224 928	-212 195	-211 180
Toimintakate	-224 928	-212 195	-211 180

Elinkeinotoimi

Elinkeinotoimen tehtävänä on luoda kuntaan suotuisat olosuhteet asumiseen, työskentelyyn ja yrittämiseen. Elinkeinopolitiikan onnistumisella on merkittävä rooli kunnan talouden pitkän aikavälin kestävässä kehityksessä ja palvelujen rahoituksessa. Elinkeinopolitiikan onnistuminen näkyy suotuisana väestö- ja työpaikkakehityksenä, yrityskannan kehityksenä sekä kunnan veropohjan kasvuna. Toivakan kunta ja kunnan yhteistyökumppanit tarjoavat tukea yrittäjyyteen ja eri toimialojen kehittämiseen.

Vuonna 2022 pyritään luomaan malli, jolla kunta huomioi ja toivottaa tervetulleeksi kunnassa aloittavat uudet yrittäjät.

Kunta tekee yhteistyötä Gradian kanssa koskien aloittelevien yritysten palveluita. Matkailun osalta kunta tekee yhteistyötä Visit Jyväskylä Regionin kanssa ja DMO-toiminta (Destination Management Organization) käynnistyy vuoden 2022 alusta. Kunnanhallitus teki päätöksen yhteistyöstä 7.6.2021 (§ 157).

Kuntamarkkinointi ja viestintä sekä niiden kehittäminen vaativat jatkuvasti toimenpiteitä. Vuonna 2022 kunta muun muassa tekee yhteistyötä Secto Rally Finlandin kanssa (yhteistyösopimus), osallistuu Rakennusmessuille, uusii tienvarsimainokset, uusii tonttiesitteet, järjestää Rekrymessut sekä uusii muita viestintä-/markkinointimateriaaleja.

Maaseutuelinkeinohallinnon viranomaistehtävät hoitaa Laukaan kunta. Toimintakulut kateetaan kuntien maksuosuuksilla, jotka määräytyvät edeltävän vuoden kuntien aktiivitulojen määrin perusteella.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Teemme toimenpidesuunnitelman ja jalkautamme kuntastrategiaa koko organisaatiossa.</p> <p>Valmistaudumme hyvinvointialue- ja työllisyysuudistuksen toimeenpanoon.</p> <p>Kehitämme osallistamista</p>		<p>Toimenpidesuunnitelman laatiminen kuntastrategian pohjalta ja yhteinen hallintopalveluiden strategia-päivä.</p> <p>Tiedonkeruu, organisaation uudistamistarpeiden arviointi, muutosjohtaminen ja vahva viestintä.</p> <p>Luomme toimintarakennetta vaikuttamistoimielinten ja kunnanhallituksen väliselle yhteistyölle sekä kokeilemme uusia osallistamisen menetelmiä.</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Tasapainoisen kuntatalouden edistäminen</p> <p>Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö</p>	<p>Positiivinen vuosikate ja ylijäämäinen tilikauden tulos.</p>	<p>Jatketaan talouden tasapainottamisohjelman toimenpiteitä aikaisempien linjausten mukaisesti.</p> <p>Kehitetään uusien työntekijöiden perehdytystä sekä organisaation sisäistä viestintää ja tuetaan henkilöstöä hyvinvointialueen tuomassa muutoksessa.</p>

Perusturvalautakunta

Perusturvan toimialan tehtävänä on edistää kuntalaisten hyvinvointia, terveyttä ja sosiaalista turvallisuutta vastaamalla sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen järjestämisestä, seuraamisesta ja kehittämisestä.

Tavoitteena on kuntalaisten omatoimisuuden, osallisuuden, toimintakyvyn, terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistäminen järjestämällä asiakaslähtöisiä ja vaikuttavia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Kokonaisvaikuttavuuden parantamiseen pyritään prosesseja selkeyttämällä ja palveluketjuja sujuvoittamalla. Tavoitteena on edelleen vahvistaa yhteistyötä ja osaamista toimialan sekä kunnan sisällä ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Palvelujen järjestäminen

Perusturvalautakunta määrittää toiminnan painopistealueet ja vastaa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen toiminnallisesti järkevästä, tarkoituksenmukaisesta ja taloudellisesta järjestämisestä. Perusturvalautakunta kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuukaudessa.

Hyvinvointialueuudistusta koskeva lainsäädäntö on hyväksytty kesäkuussa 2021 ja hyvinvointialueet aloittavat toimintansa 1.1.2023. Tulevaan muutokseen valmistautuminen ohjaa perusturvan vuoden 2022 toimintaa.

Hyvinvointialueelle siirtymisen valmistelun lisäksi, ja sitä tukevia, painopistealueita vuonna 2022 ovat:

- Ennaltaehkäisevän toiminnan ja yhteistyön vahvistaminen.
- Asiakaslähtöisyys ja vaikuttavuus (palveluiden asiakkaan tarpeisiin vastaavuus, riittävyys ja oikea-aikaisuus).
- Palvelujen saatavuuden turvaaminen.

Sosiaalipalvelut

Sosiaalipalveluita kuvaa matalan kynnyksen toimijuus ja tavoitettavuus, toimijoiden sijaitsemisen lähellä toisiaan ja yhteistyö olemassa olevissa toimintamalleissa. Tavoitteellinen muutostyö ja asiakkaan osallisuuden vahvistaminen ohjaavat toimintaa. Verkostotyöskentelyssä asiakkaan tilannetta arvioidaan eri näkökulmista ja yhdessä asiakkaan kanssa sovitaan työntekijöiden vastuualueiden asioiden hoito. Palveluiden vaikuttavuuden arviointi tapahtuu asiakassuunnitelman kautta.

Henkilöstömitoitus säilyy ennallaan vuonna 2022. Tarvevaihteluihin etsitään tarvittaessa joustavia ratkaisuja.

Sosiaalitoimen hallinto

Sosiaalitoimen hallinto pitää sisällään perusturvalautakunnan ja hallinnon palvelun toiminnot.

Sosiaalihuollon valvonta

Kunnalla on palvelujen järjestäjänä sekä alueensa yksityisen palveluntuotannon valvojana ensisijainen ja keskeisin rooli asiakkaiden perusoikeuksien toteutumisen turvaamisessa myös valvonnan keinoin. Valvonnan tehtävä on asiakkaiden oikeus tasalaatuisiin ja turvallisiin palveluihin sekä hyvään kohteluun ja itsemääräämisoikeuden toteutumiseen. Valvontaan liittyvän ohjauksen ja arvioinnin osalta jatketaan alueellista yhteistyötä ja suunnitelmallista toimintaa.

Tukipalvelutuottajien rekisteri päivitetään ja valvontaan liittyvä palvelutuottajakysely toteutetaan vuoden 2022 aikana.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00004100 SOSIAALITOIMEN HALLINTO			
Tuotot	0	0	1 322
Toimintakulut	-117 385	-115 529	-210 090
Toimintakate	-117 385	-115 529	-208 768

lääkkäiden palvelut

lääkkäiden palveluiden tehtävänä on tuottaa asiakaslähtöisiä, oikea-aikaisia ja turvallisia, palveluja kuntalaisille, lainsäädännön tarkoittamalla tavalla. Tavoitteena on tukea turvallinen asuminen omassa kodissa mahdollisimman pitkään. Tarve ympärivuorokautiseen hoitoon syntyy, kun kotiin annettavat palvelut eivät enää riitä. Palvelurakenteilla pyritään tukemaan tervettä ikääntymistä ja hyvää elämänlaatua.

Kotihoidon toimintaa kehitetään saattohoidon ja toimintakyvyn arvioinnin osalta vuonna 2022. Saattohoidon laadun vahvistaminen on osa Keski-Suomen kuntien yhteistä kehittämistä. Kotona annettava saattohoidon tulee olla suunnitelmallista ja asiakaslähtöistä. Palveluketjut toteutetaan laadukkaasti yhteistyössä kotihoidon, ensihoidon ja osastohoidon välillä turhia siirtoja välttämällä. RAI toimintakyky järjestelmän käyttöön siirrytään vaiheittain. Moniulotteisen ja syvällisen RAI toimintakykymittaamisen tarkoituksena on aikaisempaa tarkempi arvio asiakkaan tilanteesta ja palvelutarpeista. RAI informaation käyttöönotto tukee tiedolla johtamisen tavoitetta ja parantaa asiakastyön osaamista.

Laadukas kotihoito edellyttää riittävän henkilöstön, joka on motivoitunut ja osaava. Laatuullaan mittaamaan mm. asiakaskokemuksilla. Kotihoidon tukipalvelut ovat tärkeä osa kotihoidon kokonaisuutta. Tukipalveluja ovat ateria-, turva-, kuljetus-, kauppa- ja kylvetyspalvelu. Tukipalvelujen tuottamiseen tarvitaan ja käytetään useita yhteistyökumppaneita

Myös vapaaehtoistoimintaa kehitetään. Hyvään vanhuuteen kuuluu mahdollisuus ulkoiluun, lihasvoiman ja tasapainon harjoittamiseen. On myös todettu, että ulkona liikkumisen väheneminen kasvattaa palvelujen tarvetta (Ikäinstituutti). Vuonna 2021 aloitettua Ulkoilu Ystävä toimintaa juurrutetaan tuleva vuonna osaksi kotihoidon ja asumispalvelujen palvelutarjontaa. Ulkoilun mahdollisuus ystävän avulla toteutetaan yhteistyössä vapaaehtoisten ja palveluntuottajien kesken ja sitä voidaan jatkossa tarjota palvelutuotannon täydentäjänä. Ennaltaehkäisevästä näkökulmasta ikääntyneitä kuntalaisia yhteisöllistetään ja tuetaan senioritoiminnalla. Joka toinen viikko kokoontuva vaihtuva ryhmä kokoontuu erilaisten toimintatuokioiden, laulujen ja luentojen parissa. Yhteisöllistä toimintaa toteutetaan yhteistyössä ev.lut. srk:n kanssa. Omaishoito on vaihtoehto palvelujen järjestämiselle kunnan, yksityisen tai kolmannen sektorin palveluntuottajien toimesta. Omaishoidossa toteutuu hoidettavan omannäköinen elämä ja henkilökohtaisten valintojen kunnioittaminen. Omaishoitajia tuetaan jaksamaan kotihoidon tukipalveluilla ja omaishoidon vapailla, joita voidaan järjestää kotiin annettavana perhehoitona tai palvelujaksona tehostetussa palveluasumisessa.

Tehostettua palveluasumista järjestetään asiakkaille sekä lyhyt että pitkäaikaisena asumispalveluna. Palvelut myönnetään pääasiassa palveluseteliä käyttäen kunnan hyväksymissä palvelusetelituottajien yksiköissä, joita on tällä hetkellä seitsemän.

Tavallinen palveluasuminen on asumisen vaihtoehto silloin, kun iäkäs henkilö ei pärjää kotona sinne tuotavan avun turvin., mutta ei tarvitse yövalvontaa. Vuonna 2022 tarjotaan asiakkaille tavallista palveluasumista, kun asiakas hyötyy kotihoidon tukea vahvemmassa tuesta ja palveluhenkilöstön läsnäolosta.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Tavoitteena ennaltaehkäisevä ja toimintakykyä ylläpitävä kotihoito ja muut ikäihmisten palvelut, toimiva saattohoito sekä omaishoidon tukeminen</p>	<p>Kuntastrategiaan kirjattujen ja kirjattavien Hyte-mittareiden käyttö soveltuvin osin.</p>	<p>Vahvistetaan ikääntyneen väestön osallisuutta ja soveltuvaa palvelurakennetta.</p> <p>Ikääntyneiden asiakkaiden toimintakyvyn arviointi</p> <p>kotisaattohoitotoiminnan laadukkaat palveluketjut</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Ensisijaisena tavoitteena on tukea ikäihmisten asumista omassa kodissaan. mahdollisimman pitkään</p>	<p>Koti- ja pitkäaikaishoitoon käyttöön otettava RAI-arviointivälineistö (toimintakyvyn, hoidon laadun ja vaikuttavuuden mittari).</p> <p>RAI toimintakyvyn arviointi ja vertailukehittäminen</p>	<p>Ikääntyneiden palvelutarpeen arvioinnin yhdenmuukaistaminen (maakunnallisesti käyttöön otettava lakisääteinen arviointijärjestelmä).</p> <p>Huomioidaan koronaepidemian vaikutuksista aiheutuva palveluntarve ja siihen vastaaminen.</p> <p>Huomioidaan palveluntarpeeseen vastaamiseen tarvittava resurssi (henkilöstön oikea mitoitus, osaaminen sekä tiedolla johtaminen)</p> <p>Tuetaan omaishoitajuutta (omaishoidon vapaat)</p> <p>Moniammatillisesti tuotetut palvelut, riittävä ja osaava henkilöstö, omaisten ja vapaaehtoisten kanssa tehtävä yhteistyö</p>

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00004230 IKÄÄNTYVIEN PALVELUT			
Koko IKÄÄNTYVIEN PALVELUT			
Tuotot	497 000	195 000	258 403
Toimintakulut	-2 431 238	-2 224 072	-2 000 652
Toimintakate	-1 934 238	-2 029 072	-1 742 249
...00004231 LAITOSHOITO			
Toimintakulut	-23 424	-24 974	-27 923
Toimintakate	-23 424	-24 974	-27 923
...00004232 AVOHOITO			
Tuotot	123 000	125 000	165 001
Toimintakulut	-758 510	-733 621	-767 896
Toimintakate	-635 510	-608 621	-602 895
...00004233 Ikäntyvien ympvrk hoivan asumispalvelut			
Tuotot	374 000	70 000	93 402
Toimintakulut	-1 649 304	-1 465 477	-1 204 834
Toimintakate	-1 275 304	-1 395 477	-1 111 431

Lapsiperheiden palvelut

Lasten hyvinvoinnin ja kasvatuksen turvaamisen tuki perheille tapahtuu monen toimijatahon yhteistyössä.

Lasten, nuorten ja perheiden moniammatillisen yhteistyön kehittäminen jatkuu alueellisena kehittämistyönä. Kunnan perhekeskusmallin mukaisen Perhevakka-työskentelyn suunnitelmallista, monialaista ja verkostomaista yhteistyötä kehitetään yhteistyössä LUMO (lastensuojelun uudistaminen monialaisesti) -hankkeen kanssa. Tavoitteena on toimintaroolien ja vastuiden selkeyttäminen ja mallintaminen.

Henkilöstön kouluttautuminen systemisen työotteen käyttöön, mahdollistaa systemisen mallin vahvistumisen monialaisessa yhteistyössä.

Lisäksi tavoitteena on ennaltaehkäisevien toimintamallien oman toiminnan näkyväksi tekeminen, vahvistaminen ja toimintamallien selkeyttäminen, esimerkkinä kehitteillä oleva Nepsytyö.

Vanhemmuutta ja arjessa selviytymistä tuetaan ja perheen omia voimavaroja vahvistetaan lapsiperheille tarkoitetulla sosiaalityöllä ja –ohjauksella, kotipalvelulla, perhetyöllä, kasvatusta ja perheneuvonnalla ja ensi- ja turvakotipalvelulla.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Lapsiperheiden palveluissa pyritään ennaltaehkäisyyn ja varhaiseen tukeen. Tavoitteena on estää ongelmien kärjistyminen.</p>	<p>Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma</p>	<p>Kehitetään ja vahvistetaan toimintamalleja ja monitoimijuutta</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Tavoitteena on helposti tavoitettavien, matalan kynnyksen palvelujen järjestäminen.</p> <p>Tavoitteena on toimintaroolien ja vastuiden selkeyttäminen ja mallintaminen monialaisessa yhteistyössä.</p> <p>Tavoitteena on ennaltaehkäisevien toimintamallien oman toiminnan näkyväksi tekeminen, vahvistaminen ja toimintamallien selkeyttäminen.</p>	<p>Lapsiperhekyselyn uusinta</p> <p>Toimintamallin käytön seuranta</p> <p>Toimintamallien käytön seuranta ja vertailu ostopalveluiden käyttöön</p>	<p>Vastataan lapsiperheiden tuen tarpeeseen oikea-aikaisesti, riittävän tehokkaasti ja riittävän pitkäaikaisesti.</p> <p>Huomioidaan palveluntarpeeseen vastaamiseen tarvittava resurssi (henkilöstön oikea mitoitus, osaaminen sekä tiedolla johtaminen).</p>

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00004220 MUUT LAPSIPERHEPALVELUT			
Tuotot	0	0	43 298
Toimintakulut	-290 918	-254 240	-323 622
Toimintakate	-290 918	-254 240	-280 323

Lastensuojelu

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen oikeus turvalliseen kasvuympäristöön, tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen sekä erityiseen suojeluun. Ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista on tämän vanhemmilla tai muilla huoltajilla. Viranomaisella on kuitenkin velvollisuus tarvittaessa tukea vanhempia heidän kasvatustehtävässään. Tavoitteena on ehkäisevän lastensuojelun vahvistaminen lapsiperhepalveluissa sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin yhteinen edistäminen.

Palvelut koostuvat lastensuojelun sosiaalityöstä ja -ohjauksesta, tehostetusta perhetyöstä ja muista tarvittavista tukitoimista esim. perhekuntoutuksesta, perhehoidosta, ammatillisesta perhehoidosta tai laitoshoidosta.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Tavoitteena on lastensuojelun asiakkaana olevien lasten ja nuorten oikeuksien turvaaminen moniammatillisella yhteistyöllä. Tavoitteena on estää ongelmien kärjistyminen.	LUMO-lastensuojelun monialaisen uudistamisen hankkeen tuottama vertailutieto	Kehitetään ja vahvistetaan toimintamalleja ja monitoimijuutta maakunnallisessa yhteistyössä (systeminen toimintamalli, mielenterveys- ja päihdeyhteistyö).
Tuotantotavoitteet Tavoitteena on avohuollon tukitoimien ensisijaisuus.		Lastensuojelun tukitoimien tarpeeseen vastataan oikea-aikaisesti, riittävän tehokkaasti ja riittävän pitkäaikaisesti. Huomioidaan koko perheen tuen tarve. Huomioidaan palveluntarpeeseen vastaamiseen tarvittava resurssi (henkilöstön oikea mitoitus, osaaminen sekä tiedolla johtaminen).

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00004210 LASTENSUOJELU			
Tuotot	0	0	2 995
Toimintakulut	-327 632	-265 507	-248 552
Toimintakate	-327 632	-265 507	-245 557

Perheoikeudelliset palvelut

Perheoikeudelliset palvelut järjestetään (1.1.2021 alkaen) alueellisesti.

Päihdehuolto

Päihdehuollossa tavoitteena on systemaattisen ehkäisevän päihdetyön toiminnan avulla ennaltaehkäistä ja vähentää päihteiden aiheuttamia haittoja. Ehkäisevän päihdetyön tavoitteena on edelleen lisätä avointa keskustelua ajan ilmiöistä, suhtautumisesta ja toimintatavoista. Ehkäisevä päihdetyö koskee kaikkia kunnan toimijoita ja erityisen tärkeää on kohdentaa painopiste nuoriin ja perheisiin.

Päihde- ja mielenterveysasiakkaiden palvelut sisältävät tuen, hoidon sekä kuntoutuksen palveluita. Tavoitteena on palvelu- ja hoitoketjujen katkeamattomuus.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Tavoitteena on päihdehaittojen vähentäminen.</p>	<p>Ehkäisevän päihdetyön tunnistamisen seuranta</p>	<p>Ehkäisevän päihdetyön monialaisen toiminnan vahvistaminen paikallisessa ja maakunnallisessa yhteistyössä</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Tavoitteena on tuen saavuus varhaisessa vaiheessa ja palvelujen kohdentaminen asiakkaan tilanne kokonaisvaltaisesti huomioiden.</p>	<p>Päihteiden käytön ja riippuvuuksien tunnistamisen koulutusten ja tapahtumien toteutumisen seuranta</p>	<p>Kiinnitetään huomiota tuen tarpeen varhaiseen havainnointiin ja päihteiden käytön sekä muiden riippuvuuksien puheeksi ottamiseen.</p>

Työikäisten palvelut

Aikuissosiaalityön tavoitteena on vahvistaa asiakkaan omaa toimintakykyä sekä osallisuutta ja ehkäistä sosiaalisten ongelmien syntyä kartoittamalla asiakkaan elämäntilannetta, vahvuuksia ja voimavaroja. Asiakkaan kanssa etsitään yhdessä vaihtoehtoja elämäntilanteen parantamiseksi ja motivoidaan asiakasta muutokseen. Asiakasta tuetaan ja autetaan esimerkiksi asumiseen ja arjen ongelmiin liittyvissä asioissa. Palvelussa painottuvat sosiaalityö ja -ohjaus.

Silloin, kun tavoitteena on työllistyminen, työkyvyn tuen palvelut toteutetaan yhdessä kunnan työllisyyspalveluiden ja moniammatillisen tiimin kanssa. Terveystarkastus on asiakkaalle ilmaista. Työkyvyn arviointiprosessiin kuuluvat kuntoutuspalvelut tarjotaan yhdessä monialaisen verkoston kanssa vastuualueittain monikanavaisesti (kunta, kela, työeläkelaitos, vakuutusyhtiöt ym.). Kunnan vastuualueena on sosiaalihuoltolain mukainen kuntouttava työtoiminta sekä perusterveydenhuollossa työttömien terveystarkastus ja kuntoutus perusterveydenhuollossa.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Tavoitteena on turvata työikäisten palvelujen asiakkaana olevien kiinnittyminen yhteiskuntaan kaikissa muutovaiheissa.</p>	<p>Kuntastrategiaan kirjattujen ja kirjattavien Hyte-mittareiden käyttö soveltuvin osin.</p>	<p>Kehitetään ja vahvistetaan toimintamalleja ja monitoimijuutta paikallisessa ja maakunnallisessa yhteistyössä (työllistymisen edistäminen, mielenterveys- ja päihdeyhteistyö).</p>

Tuotantotavoitteet		
Tavoitteena on tuen saata- vuus varhaisessa vai- heessa.	Arjen tukeen kohdennettu- jen toistuvien tukitoimien to- teutuminen (täydentävä toi- meentulotuki, muut tukipal- velut)	Huomioidaan työkäisten varhaisen vaiheen sosiaali- sen muutostyön turvaami- sessa tarvittava resurssi.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00004280 MUU SOSIAALI-JA TERVEYSTOIMI			
Tuotot	0	0	3 367
Toimintakulut	-16 000	-16 000	-218 610
Toimintakate	-16 000	-16 000	-215 243

Vammaispalvelut

Vammaispalvelujen tarkoituksena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä sekä ehkäistä ja poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä.

Periaatteena on, että julkiset palvelut suunnitellaan kaikille sopiviksi ja ympäristö esteettömäksi. Kun yleisten palvelujen apu ei riitä, järjestetään erityispalveluja.

Tavoitteena on tukea vammaisten henkilöiden työ- ja toimintakykyä sekä omatoimisuutta. Kunnan järjestämällä palveluilla ja tukitoimilla helpotetaan vammaisten henkilöiden selviytymistä jokapäiväisestä elämästä.

Tarvittavia palveluita ovat vammaisten sosiaalityö ja -ohjaus, omaishoito, perhehoito, palveluasuminen, asunnon muutostyöt, henkilökohtainen apu, palveluasuminen, liikkumista tukevat palvelut ja muut tarvittavat palvelut.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Tavoitteena on edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä	Kuntastrategiaan kirjattujen ja kirjattavien Hyte-mittareiden käyttö soveltuvin osin.	Ehkäistään ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä

Tuotantotavoitteet	Palvelutarpeen muutoksien seuranta	Varmistetaan riittävät tukipalvelut. Tuetaan omaishoitajuutta (omaishoidon vapaat).		
Ensisijaisena tavoitteena on peruspalveluiden käytön mahdollistaminen ja mahdollisimman itsenäisen elämän tukeminen.				
		TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00004240 VAMMAISPALVELUT				
Koko VAMMAISPALVELUT				
Tuotot		11 330	4 000	11 961
Toimintakulut		-573 020	-517 461	-521 436
Toimintakate		-561 690	-513 461	-509 475
...00004241 LAITOSHOITO				
Toimintakulut		-9 088	-9 740	-9 643
Toimintakate		-9 088	-9 740	-9 643
...00004242 AVOHOITO				
Tuotot		11 330	4 000	11 961
Toimintakulut		-563 932	-507 721	-511 793
Toimintakate		-552 602	-503 721	-499 831

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00004250 MUUT VANHUSTEN JA VAMM.PALVELUT			
Koko MUUT VANHUSTEN JA VAMM.PALVELUT			
Tuotot	11 250	17 250	28 968
Toimintakulut	-433 974	-415 609	-392 065
Toimintakate	-422 724	-398 359	-363 096
...00004251 MUUT PALVELUT			
Tuotot	11 250	17 250	28 968
Toimintakulut	-335 650	-289 118	-278 347
Toimintakate	-324 400	-271 868	-249 379
...00004252 VPAL TUKIPALVELUT			
Toimintakulut	-98 324	-126 491	-113 718
Toimintakate	-98 324	-126 491	-113 718

Perusterveydenhuolto

Perusterveydenhuollon palvelut tuottaa Keski-Suomen seututerveyskeskus, joka on Keski-Suomen sairaanhoitopiirin alainen liikelaitos. Toivakan terveysasemalla järjestetään

laboratoriopalveluita, lääkärien ja hoitajien vastaanottoja, suun terveydenhuollon palveluita ja neuvolapalveluita. Seututerveyskeskuksen viikonloppu ja iltapäivystys järjestetään Laukaan ja Keuruun terveysasemilla. Lisäksi toimii Keski-Suomen keskussairaalan yhteispäivystys. Terveyskeskussairaalapaikat ovat Joutsassa ja Laukaassa. Vuodeosastolta kotiin siirryttäessä voidaan tarvittaessa käyttää välivaiheen kuntoutuspaikkana Hoivakoti Soivakan lyhytaikaispaikkaa. Seututerveyskeskus tuottaa myös Toivakan perusopetuksen kouluterveydenhuollon palvelut.

Erikoissairaanhoito

Erikoissairaanhoidon palvelut tuottaa Keski-Suomen sairaanhoitopiiri. Uuden sairaala Novan toiminta käynnistyi vuoden 2021 alussa. Sairaalan tavoitteena on antaa tarvittava tutkimus, hoito ja kuntoutus kokonaisvaltaisesti ja tehokkaasti, potilaan omaa aktiivisuutta oman sairautensa hoidossa tukien. Terveyttä ja hyvinvointia edistetään yhteistyössä perusterveydenhuollon ja kunnan sosiaalitoimen kanssa.

Ympäristöterveydenhuolto

Toivakka kuuluu **Jyväskylän seudun ympäristöterveyden** yhteistoiminta-alueeseen. Terveystuotolain mukaan ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvat terveydensuojelu, tupakkalain ja elintarvikkeiden valvonta sekä eläinlääkintähuolto.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00004270 TERVEYDENHUOLTO			
Koko TERVEYDENHUOLTO			
Tuotot	0	0	4
Toimintakulut	-5 355 090	-4 626 191	-4 675 437
Toimintakate	-5 355 090	-4 626 191	-4 675 433
...00004271 PERUSTERVEYDENHUOLTO			
Tuotot	0	0	4
Toimintakulut	-2 039 580	-1 682 732	-1 788 393
Toimintakate	-2 039 580	-1 682 732	-1 788 389
...00004272 ERIKOISSAIRAANHOITO			
Toimintakulut	-3 271 880	-2 901 229	-2 845 494
Toimintakate	-3 271 880	-2 901 229	-2 845 494
...00004273 YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO			
Toimintakulut	-43 630	-42 230	-41 550
Toimintakate	-43 630	-42 230	-41 550

Sivistystoimi

Sivistystoimen tehtävänä on tarjota varhaiskasvatus-, esi- ja perusopetus-, kirjasto-, kulttuuri, liikunta-, etsivän nuorisotyön, -oppilashuollon ja vapaa-ajan sekä vapaan sivistystyön palveluita kokonaisuutena edistään tehokkaasti, taloudellisesti, yhteistyössä kuntalaisten koulutus- ja kehittämistarpeita ja kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Sivistystoimen hallinto

Sivistyslautakunta päättää vastuualueellaan toiminnassa noudatettavista perusteista ja yleisistä ohjeista, toimialansa kehittämissuunnasta, painopistealueista ja toimintasuunnitelmasta sekä valmistelee ja tekee esityksiä sivistystoimen hoitamiseen tarvittavista määrärahoista. Sivistyslautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä ja jokaiselle on nimetty varajäsen. Sivistyslautakunta kokoontuu pääsääntöisesti kerran kuukaudessa, paitsi kesä- ja heinäkuussa tarvittaessa. Koulukeskuksen rehtori hoitaa oman toimensa ohella sivistystoimen toimialajohtajan tehtäviä 40 % työajastaan sekä kirjastonjohtajuutta. Koulu- ja henkilöstösihteerin työajasta kuluu 40 % keskushallinnossa ja 30 % perusopetuksessa ja 30 % sivistystoimen hallinnossa työskentelyyn.

Sivistystoimen hallintomenoja ovat henkilöstö- ja toimistokustannukset sisältäen sivistyslautakunnan kokouspalkkiot ja matkakorvaukset. Hallintomenoihin kuuluvat osa sivistystyön toimialajohtajan ja koulusihteerin palkkakustannuksista. Hallinnolliset tehtävät hoidetaan määräaikoja noudattaen.

Perusopetus

Toivakan kunnan perusopetuksessa toimii kaksi koulua, Toivakan koulukeskus ja Kankaisten kyläkoulu. Toivakan koulukeskus on vuosiluokat 0-9 käsittävä yhtenäiskoulu. Osa yhtenäistä perusopetusta on myös Kankaisten 0-6 vuosiluokat käsittävä koulu. Kankaisten koululla toimii myös varhaiskasvatusta antava päiväkotiryhmä.

Kalenterivuoden 2022 aikana koulukeskukselta eläköityy kaksi opettajaa, yksi luokan- ja yksi aineenopettaja. Toivakan kunnan perusopetuksen kouluissa on syksystä 2022 alkaen 12 vakinaista luokanopettajaa ja 14 luokkaa, jonka vuoksi talousarvioon on varattu rahaa myös määräaikaisille opettajille. Määräaikaisuuden perusteeksi on muodostumassa taloudellinen epävarmuus ja ryhmäkokojen pienentyminen. Aineenopettajia Toivakan perusopetuksessa on 10. Kaksi vakinaista aineenopetuksen tehtävää tulee täytettäväksi kevään 2022 aikana (eläköityvän ja kesällä 2021 irtisanoutuneen tilalle).

Toivakan koulukeskuksessa työskentelee neljä vakinaista koulunkäynninohjaajaa ja Kankaisten kyläkoulussa yksi vakinainen koulunkäynninohjaaja. Keväälle 2022 on varattu määrärahat viidelle määräaikaiselle henkilökohtaiselle avustajalle / koulunkäynninohjaajalle (kaksi hanke- rahoituksella ja yksi työllistämistuella). Syksylle 2022 on varattu määrärahat yhdelle

henkilökohtaiselle avustajalle sekä yhdelle hankerahoituksella työskentelevälle koulunkäynninohjaajalle.

Keväällä 2022 oppilasmäärä Kankaisilla on esioppilaat mukaan lukien 48 oppilasta. Koulukeskuksessa esioppilaat mukaan lukien keväällä 2022 on 322 oppilasta. Oppilasennusteen mukainen oppilasmäärä lv. 2022–2023 on Kankaisilla esioppilaat mukaan lukien 44 oppilasta, ja koulukeskuksessa esioppilaat mukaan lukien 309 oppilasta.

Syntyvyyden mukainen oppilasennuste on hienoisessa laskussa, mutta muuttoliike on lisännyt viime vuosina kunnan lapsimäärää sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Oppimisen tuen tarve on moninaistunut ja vaativammankin erityisen tuen tarpeita edelleen on.

Laadukas oppimisen tuki on tärkeää kaikkina päivinä. Jokaisen opettajan tulee antaa oppilaiden tuen tarpeet tunnistaen heidän oppimiseensa oikea-aikaista ja riittävän pitkäkestoista ja tukea. Ohjaus- ja avustajahenkilöstöllä vahvistetaan tuen kohdentumista ja oikea-aikaisuutta. Koulujen perusopetuksen osa-aikaista erityisopetusta antavat kaksi vakinaista laaja-alaisen erityisopetuksen tuntiopettajaa (yhteensä 48 viikkotuntia). Oppilaiden osa-aikaisen erityisopetuksen tarpeiden pohjalta arvioidaan lisäksi jatkossakin lukuvuosittain mahdollisuutta tarjota osa-aikaista erityisopetusta myös mm. erityisopettaja- luokanopettajan antamana osa-aikaisena erityisopetuksena. Kankaisten kyläkoulun oppilaiden oppimisen tukea täydentää kiertävä laaja-alainen erityisopettaja.

Koulukeskuksen yksilöllisen pienryhmäopetuksen luokan (YPR) määräaikainen toiminta lakkaa 31.7.2022. Alkaen 1.8.2022 perustetaan perusopetuksen joustava pienryhmä. Toivakan kunnan laaja-alaisen erityisopettajan virka (0027) lakkautetaan ja perustetaan erityisluokanopettajan toistaiseksi voimassaoleva tehtävä. Haettavan erityisluokanopettajan eduksi katsotaan kolmoiskelpoisuus (aineen-, luokan- ja erityisopettaja), mutta valittavalta henkilöltä edellytetään vähintään erityisluokanopettajan pätevyys. Alkuvaiheessa tehtävänä on toimia erityisluokanopettajana perustettavassa joustavassa pienryhmässä. Jos oppimisen tuen tarve perusopetuksessa syystä tai toisesta vähenisi, henkilö voisi toimia joko erityisopettajana tai yleisopetuksen opettajana.

Perustettavassa joustavassa pienryhmässä opiskelee oppilaita kahdella eri statuksella.

Oppilaita

a. joiden kotiluokka on yleisopetuksessa, esimerkiksi kouluakäymättömät tai oppilaat, joilla on tarve päästä pienryhmään esimerkiksi jaksolle tai jonkin yksittäisen oppiaineen opetukseen. Erityisen tuen oppilaiden on pääsääntöisesti hyvä opiskella ylöspäin eriyttävässä opetusryhmässä, mutta heidän oppimistaan hyödyttää ja tukee myös pienempi erityisen tuen ryhmän ja erityisluokanopettajan tuki.

b. joiden kotiluokka on joustava pienryhmä (esim. toiminta-alueittain opiskelevat ja pidennetyt oppivelvollisuuden päätöksen oppilaat.

Kankaisten kyläkoulun oppilaalla, jos tuen tarve on suuri (esimerkiksi kehitysvammaisuus tai muu peruste), rehtori tekee päätöksen oppilaan sijoittamisesta koulukeskukselle joustavaan pienryhmään ja sen myötä mahdollisesti integraatioon koulukeskuksen yleisopetukseen.

Oppimisen ja käyttäytymisen pulmissa oppilailla on oikeus saada riittävä ohjaustuki. Neuropsykiatrisen koulunkäynnin ohjaajan (NEPSY) työpanos kohdistuu niiden oppilaiden haasteiden tukemiseen, joiden ohjauksessa tarvitaan erityisosaamista. Koulunkäynnin ohjaajien työpanos räätälöidään niille oppilaille, joiden oppiminen eniten tukea tarvitsee ja henkilökohtaisia

kouluavustajia palkataan moniammatillisesti arvioiden ja oppilaille, joiden koulunkäyntiin liittyy esimerkiksi turvallisuushaasteita.

Mikäli oman kunnan erityisopetuspalvelut eivät riitä, järjestetään erityistä tukea tarvitsevien opetus pääsääntöisesti Jyväskylässä sijaitsevassa valtion erityiskoulussa.

Käyttötalouteen on varattu euroja muun muassa hankkeiden omarahoitusosuuksiin. Opettajien tietokoneiden pitkittynyt toimitusaika aiheuttaa kalustokustannuksiin varautumistarpeen. Lisäksi on varauduttu koulukuljetuskustannusten nousuun, samoin osaamisen kehittämiseen koko opetushenkilöstön osalta AVEKKI-koulutuksen järjestämiseksi.

Kankaisten kyläkoulu

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Vahvistetaan koulu yhteisön hyvinvointia ja oppimista suunnittelemalla koulutyöstä oppilaslähtöistä, huomioimalla vahvuudet ja huolehtimalla myönteisestä ilmapiiristä.</p> <p>Vakiinnutetaan esi- ja perusopetusikäisten oppilaiden oppimisen ja tunne- ja vuorovaikutus- sekä turvataitojen oppimisen tukeminen jokapäiväisessä koulurajessa (lv 2021-22 ja 2022-23)</p>	<p>Arvioinnit, kyselyt ja keskustelut</p>	<p>Lukuvuoden toimintasuunnitelmaan kirjataan painopistettä tukevat koulu yhteisön yhteiset teemat ja tehtävät sekä yhteistyö vanhempien kanssa.</p> <p>Opetushenkilöstön AVEKKI-koulutus</p> <p>Resursoidaan ja toteutetaan suunnitelmaa painopistealueen tavoitteiden toteuttamiseksi pitkäjänteisesti</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Vahva ja oikea-aikainen oppimisen tuki</p>	<p>Arvioinnit, kyselyt ja kehityskeskustelut</p> <p>Itsearviointi</p>	<p>Kolmiportaisen tuen toteuttaminen keväällä 2021 laaditun kehittämissuunnitelman mukaisesti.</p>

Toivakan koulukeskus (kirkonkylän koulu)

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Vahvistetaan koulu yhteisön hyvinvointia ja oppimista suunnittelemalla koulutyöstä oppilaslähtöistä, huomioimalla vahvuudet ja huolehtimalla myönteisestä ilmapiiristä.</p> <p>Vakiinnutetaan esi- ja perusopetusikäisten oppilaiden oppimisen sekä tunne- ja vuorovaikutus- sekä turvataitojen tukeminen joka päiväisessä kouluarjessa (lv 2021-22 ja 2022-23)</p>	<p>Arvioinnit, kyselyt ja keskustelut</p> <p>Kehityskeskustelut</p>	<p>Lukuvuoden toimintasuunnitelmaan kirjataan painopistettä tukevat koulu yhteisön yhteiset teemat ja tehtävät sekä yhteistyö vanhempien kanssa.</p> <p>Tiivistetään kodin ja koulun välistä yhteistyötä vanhempain toimikunnan sekä viestinnän keinoin.</p> <p>Opetushenkilöstön AVEKKI-koulutus</p> <p>Resursoidaan ja toteutetaan suunnitelmaa painopistealueen tavoitteiden toteuttamiseksi pitkäjänteisesti.</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Oppimisen kolmiportainen tuki oikea-aikaisesti ja riittävä vahvana</p>	<p>Arvioinnit, kyselyt ja kehityskeskustelut</p> <p>Itsearviointi</p>	<p>Kolmiportaisen tuen toteuttaminen keväällä 2021 laaditun kehittämissuunnitelman mukaisesti: osaamisen kehittäminen, erityisen tuen virkarakenteen muutokset alkaen syksystä 2022 sekä sitouttava koulu yhteisötyö</p>

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00005200 PERUSOPETUS			
Tuotot	421 785	439 719	484 686
Toimintakulut	-3 520 923	-3 367 389	-3 348 695
Toimintakate	-3 099 138	-2 927 670	-2 864 008

Esiopetus

Esiopetusta järjestetään Toivakan koulukeskuksessa ja Kankaisten koululla neljänä päivänä viikossa. Lisäksi esiopetusta ostetaan tarvittaessa varhaiskasvatuksen yhteydessä ostopalveluna.

Perusopetuslain mukaista varhaista ja ennaltaehkäisevää kasvun ja oppimisen tukea annetaan esiopetuksessa. Koulukeskuksessa toteutetaan pedagogisia yhteistyömuotoja ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia varhaiskasvatuksen, esikoulun ja 1.-2.luokkien kesken. Kankaisten koulun esioppilaat työskentelevät yhdysluokassa hyödyntäen myös monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Toivakan koulukeskuksen esiopetuksessa on lukuvuonna 2021 – 2022 28 lasta. Esiopetuksessa työskentelee yksi esiopettaja ja kaksi koulunkäynnin ohjaajaa. Lukuvuonna 2022 – 2023 esiopetuslasten määrä on oppilasennusteen mukaan 15 lasta, jolloin koulukeskuksen esiopetusta antaa yksi esiopettaja ja yksi koulunkäynnin ohjaaja yhtenä ryhmänä.

Kankaisten koululla on 7 esioppilasta lukuvuonna 2021 – 2022 ja oppilasennusteen mukaan 6 esioppilasta lukuvuonna 2022 – 2023.

Oppilasennusteen mukaan lapsimäärä Toivakassa on ainakin syntyvyyden mukaan hetkellisesti laskusuunnassa.

Toivakan koulukeskuksessa on lukuvuonna 2023 – 2024 ennusteen mukaan esiopetuksessa 11 lasta. Oppilasennusteessa on nousua lukuvuodelle 2024 – 2025, jolloin esiopetukseen on tulossa 21 lasta.

Kankaisten esiopetuksessa on lukuvuonna 2023 – 2024 ennusteen mukaan 8 lasta ja lukuvuodesta 2024 – 2025 eteenpäin Kankaisten koululle ennustetaan viittä esiopetusikäistä lasta.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet		
Lapsille tarjotaan esiopetussuunnitelman mukaista tietojen ja taitojen mukaista ja kehittävää opetusta ja kasvatusta	Mitataan ja arvioidaan Mittaustulokset eivät ole julkisia	Lasten yksilölliset kehitystarpeet huomioidaan opetuksessa ja kasvatuksessa.
Tuotantotavoitteet		
Tarjotaan laadukasta esiopetusta siten, että vahvistetaan ja edistetään lasten kehitys- ja	Mitataan ja arvioidaan. Mittaustulokset eivät ole julkisia	Tarjotaan laadukasta esiopetusta huomioiden jokainen lapsi yksilöllisesti,

oppimisedellytyksiä sekä lasten sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa.		lapsen kasvua ja kehitystä tukien.
---	--	------------------------------------

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00005210 ESIOPETUS			
Tuotot	8 700	8 678	16 663
Toimintakulut	-258 577	-222 286	-205 266
Toimintakate	-249 877	-213 608	-188 603

Yleissivistävä koulutus (Puulan seutuopisto)

Puulan seutuopiston tehtävänä on toteuttaa vapaasta sivistystyöstä annetun lain mukaista koulutustehtävää ja vastata alueellisiin ja paikallisiin sivistystarpeisiin. Puulan seutuopisto järjestää koulutusta, joka painottuu taide- ja taitoaineisiin, terveyttä edistäviin aineisiin sekä tietoyhteiskunnan kansalaisvalmiuksia kehittäviin ja aktiivista kansalaisuutta tukeviin aineisiin. Koulutusta järjestetään erilaisina opintopiireinä, lyhytkursseina ja henkilökohtaisina ohjauksina sekä luentoina. Kansalaisopisto voi vapaan sivistystyön oppilaitoksena järjestää koulutusta tukevaa tai siihen läheisesti liittyvää kehittämis- ja palvelutoimintaa. Varsinaisen kansalaisopiston opetustoiminnan lisäksi Puulan seutuopistossa järjestetään taiteen perusopetuksen yleisen opetussuunnitelman mukaista opetusta musiikissa, käsityössä ja kuvataiteessa. Musiikkikoulun ja taidekoulun tehtävänä on tarjota lapsille ja nuorille tavoitteellista toimintaa ja opiskelua visuaalisessa ilmaisussa, muotoilussa ja musiikissa.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00005220 YLEISSIVISTÄVÄ KOULUTUS			
Toimintakulut	-94 770	-88 365	-96 324
Toimintakate	-94 770	-88 365	-96 324

Kulttuuritoimi

Kirjasto

Kirjasto tarjoaa kuntalaisille tietopalvelua ja tukee kuntalaisten kulttuuri- ja kirjallisuusharrastusta. Kirjasto toimii osana Keski-kirjastot -kirjastoverkkoa ja kehittää toimintojaan yhdessä muiden keskiuomalaisten kirjastojen kanssa. Seutuyhteistyö mahdollistaa asiakkaille kaikkien seudun yleisten kirjastojen maksuttoman käytön. Omatoimikirjaston ansiosta aukioloajat ovat laajat.

Syksystä 2021 alkaen kirjaston henkilökunta: kirjastonhoitaja (100 %), osa-aikainen kirjastoavustaja (60 %), hallinnolliset tehtävät sivistyksen toimialajohtaja.

Painopistealueena vuodelle 2022 aletaan tarjota kirjastopalveluja myös niille toivakkalaisille, jotka eivät enää itse pääse käymään kirjastossa sairauden, vamman tai korkean iän vuoksi. Yhteistyötä hoivakoti Soivakan kanssa kehitetään sekä selvitetään millä tavoin kirjaston kotipalvelua voitaisiin käynnistää.

Kirjasto vastaa omalta osaltaan kuntalaisten digiosaamisen tarpeisiin tarjoamalla tiloja, laitteita ja erilaisia opastuksia yhteistyöverkostoja hyödyntäen.

Toivakan kirjasto on mukana Jyväskylän kaupungin perustamassa Keski-kirjastojen hankintarenkaassa, jossa on yhteiskilpailutettu kotimainen kirjastokirjallisuus.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Yhteistyön ja laadun vaaliminen</p> <p>Kulttuuri- ja vapaa-aikatoimien sekä perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen kanssa tehtävä monipuolinen yhteistyö</p> <p>Kirjastopalvelujen kehittäminen</p>	<p>Erilaiset kyselyt, jatkuvan palautteen mahdollisuus</p> <p>Toteutuneiden tapahtumien määrä, osallistujamäärät</p> <p>Pyritään saamaan kirjastopalvelujen piiriin henkilöitä, jotka eivät itse pääse käymään kirjastossa</p>	<p>Panostetaan kirjaston arkeen sekä monipuolisiin yhteistyömuotoihin (laatu)</p> <p>Toteutetaan Lukuliikahdus kirjastoon -monilukutaitosuunnitelman mukaisesti</p> <p>Kehitetään yhteistyötä hoivakodin kanssa, selvitetään kirjaston mahdollisuudet tarjota palveluita esteettömästi</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Osallisuuden kehittäminen</p>	<p>Laatuun panostaminen ja sen säilyttäminen</p>	<p>Vuosittainen kirjaston asiakaskysely</p>

Kulttuuritoimi

Kulttuuritoimen tehtävänä on tuottaa kaikenikäisille kunnan asukkaille virkistystä ja elämyksiä ja osallistaa kuntalaisia mukaan kulttuurin tuottamiseen. Kulttuuritoimi järjestää yhteistyössä kunnan muiden hallintokuntien ja kulttuurialan toimijoiden kanssa kulttuuritapahtumia ja -tilaisuuksia. Kulttuuritoimi tuo esille myös kunnan omia kulttuurikohteita. Kulttuuritoimi kuuluu Keski-Suomen kuntien muodostamaan yhteiseen Kulttuuriantaan, joka on lastenkulttuurin seudullinen asiantuntija- ja yhteistyöverkosto. Kulttuuriantaanin pääasiallinen tehtävä on tarjota kulttuuria koululle ja varhaiskasvatukseen vuosittain, eri ikäluokat huomioiden.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Vahvistetaan kunnan kulttuuripalveluja</p> <p>Kuntalaisten osallisuuden mahdollistaminen ja toiminnan kehittäminen</p>	<p>Kerätään laadullista palautetta ja kootaan seuranta-aineistoa</p> <p>Osallisuus ja yhteisöllisyys, asiakastyytyvyyttä kehittävä ja mittaava</p>	<p>Laajennetaan yhteistyöverkostoa ja monipuolistetaan tarjontaa</p> <p>Kulttuuritoimen osio vuosittaisessa kirjaston asiakaskyselyssä</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Kulttuurialan tapahtumien järjestäminen kunnan omana toimintana ja yhteistyössä eri kulttuurialan vaikuttajien kanssa</p>	<p>Toimintojen ja tapahtumien määrä, osallistujamäärät</p>	<p>Omana toimintana ja yhteistyössä muiden kanssa</p>

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00005230 KULTTUURITOIMI JA KIRJASTO			
Tuotot	527	3 263	7 627
Toimintakulut	-185 907	-163 273	-198 725
Toimintakate	-185 380	-160 010	-191 098

Vapaa-aikatoimi

Vapaa-aikatoimi tuottaa ja kehittää eri tahojen kanssa kuntalaisille monipuolisia vapaa-aika palveluja ja tapahtumia, jotka tukevat asukkaiden hyvinvointia, kasvua, omaehtoista itsensä kehittämistä sekä elämänlaadun parantamista. Vapaa-aikapalvelut tukevat kolmannen sektorin toimintaa tarjoamalla tiedotusapua, neuvontaa ja resursseja toimintojen ja tapahtumien järjestämisessä. Vapaa-aikatoimi muodostuu liikuntatoimesta, nuorisotoimesta, kulttuuritoimesta, etsivästä nuorisotyöstä sekä perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnasta.

Kulttuuri- ja vapaa-aikasihteerin työaika jakaantuu 40 % liikuntatoimeen, 30 % nuorisotoimeen, 20 % kulttuuritoimeen ja 10 % aamu- ja iltapäiväkerhotoimintaan. Aamu- ja iltapäivätoiminnassa työskentelee yksi vakinainen työntekijä (60 %) ja kuntosalin valvojana yksi vakinainen työntekijä (60 %). Lisäksi vuoden 2022 talousarvioon on varattu määrärahat oppisopimusopiskelijalle aamu- ja iltapäivätoimintaan sekä etsivälle nuorisotyöntekijälle (hankerahoitus).

Vuoden 2022 aikana vahvistetaan liikunnan ja nuorison ohjausta sekä parannetaan kunto- ja liikuntasalin kulunvalvontaa.

Liikuntatoimi

Liikuntatoimen tehtävänä on edistää vapaa-ajan toimintojen harjoittamista, harrastamista sekä edistää palvelujen saatavuutta ja lisätä vapaa-ajan palveluiden käyttöä. Tätä tarkoitusta varten liikuntatoimi tarjoaa vuoroja sisäliikunta tiloihin ja ulkoliikunta paikoille, sekä järjestää liikuntatapahtumia yhdessä kolmannen sektorin kanssa. Tilojen ja alueiden hoidosta vastaa tekninen toimi.

Nuorisotoimi

Nuorisotoimen tehtävänä on tukea nuorten kasvua ja omaehtoista toimintaa, edistää nuorten hyvinvointia, osaamista ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vahvistaa nuorten itsenäistymistä.

Erilaisia toimintamuotoja ovat nuorisotilatoiminta ja -valtuusto, kouluyhteistyö sekä erilaiset tapahtumat yhdessä Toivakan muiden nuorisotoimijoiden kanssa. Lisäksi toimii etsivä nuorisotyö, jolla on erilliset toimintaperiaatteet.

Nuorisovaltuuston kokoonpanosta, asettamisesta ja toimintaedellytyksistä päättää kunnanhallitus. Kunnanhallitus on nimennyt nuorisovaltuustoon kuusi (6) jäsentä ja neljä (4) varajäsentä sekä vahvistanut nuorisovaltuuston toimintasäännöt 16.8.2021 § 237.

Nuorisovaltuustolle on annettava mahdollisuus vaikuttaa kunnan lasten ja nuorten kannalta merkittävien eri toimialojen toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteuttamiseen ja seurantaan asioissa, joilla on merkitystä kunnan asukkaiden hyvinvointiin, terveyteen, opiskeluun, elinympäristöön, asumiseen tai liikkumiseen sekä muissakin asioissa sekä lasten ja nuorten osallistumisen ja kuulemisen kehittämiseen kunnassa. Nuorisovaltuuston puheenjohtajalla on puhe- ja läsnäolo-oikeus kunnanvaltuuston kokouksissa.

Nuorisotoimi järjestää hankerahoituksella etsivää nuorisotyötä, joka on 13–29-vuotiaille koulutuksen ja työelämän ulkopuolella oleville tai muuta erityistä tukea ja ohjausta tarvitseville toivakkalaisille nuorille tarjottavaa erityisnuorisotyötä. Etsivän nuorisotyön tarkoituksena on tarjota varhaista tukea ja vahvistaa nuoren valmiuksia hyvään arkeen ja tulevaisuuteen. Etsivä nuorisotyö on pääsääntöisesti yksilötyötä, mutta myös ryhmämuotoista toimintaa voidaan järjestää.

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta

Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan tarkoituksena on vähentää lapsen yksinäistä aikaa ennen ja jälkeen koulupäivän, tukea lapsen kasvua ja kehitystä sekä perhettä ja koulua niiden kasvatustehtävässä. Toiminnan tavoitteita ovat osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. Toimintaa järjestetään ensimmäisen ja toisen vuosiluokan oppilaille, sekä kaikille erityisen tuen piirissä oleville oppilaille. Toimintaa järjestetään kunnan vuosittain päättämässä laajuudessa.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>APIP- toiminnan kehittäminen (ohjatumpi toiminta/vapaa leikki)</p> <p>Koulunuorisotyön ja vapaa-ajan nuorisotalotoiminnan kehittäminen</p>	<p>Ohjaajat pitävät kirjaa ohjattujen tuokioiden lukumääristä ja sisällöistä</p> <p>Kirjataan nuorisotilan aukioloajat ja kävijämäärät sekä koulunuorisotyön määrä ja kohtaamiset.</p> <p>Kerätään lisäksi laadullista palautetta ja seurantaaineistoa.</p>	<p>Ohjaajien opastus ja osaamisen kehittäminen</p> <p>Hankehaku</p> <p>Järjestetään tavoitteellista ja saavutettavaa nuorisotyön kasvatustoimintaa eri ympäristöissä</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Elinvoiman ja hyvinvoinnin kehittäminen</p> <p>Selkiytetään maksukäytänteitä</p>	<p>Palautekysely osana muita kyselyitä</p> <p>Arvioidaan maksukäytäntöiden toimivuutta</p>	<p>Uuden lähiliikuntapaikan rakentaminen ja nykyisten kunnostaminen</p> <p>Päivitetään maksukäytänteet 1.8.2022 alkaen voimaantuleviksi</p>

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00005240 VAPAA-AIKATOIMI			
Tuotot	43 250	57 500	21 736
Toimintakulut	-402 604	-281 589	-232 219
Toimintakate	-359 354	-224 089	-210 482

Varhaiskasvatus

Kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatuspaikkaan tarpeen mukaan. Lasten varhaiskasvatus sisältää kunnallisen varhaiskasvatuksen ja avoimet varhaiskasvatuspalvelut, kunnan kustantaman Kelan maksaman lasten kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen sekä yksityisen hoidon palvelusetelin. Kunnallista varhaiskasvatusta toteutetaan vuoropäiväkoti Touhuvakassa, jossa toimii 1 – 2 – vuotiaiden, 3 – vuotiaiden ja 4 - 5-vuotiaiden ryhmä sekä kerhoryhmä. Lisäksi varhaiskasvatuspalvelua annetaan Kankaisilla Ruuhiryhmässä ja Toivakan koulukeskuksen esiopetustiloissa. Palvelusetelillä tarjotaan yksityistä perhepäivähoitoa Toivakassa. Varhaiskasvatusta järjestetään myös seudullisesti Jyväskylän päivähoitoverkostokuntien ja tarvittaessa muidenkin lähikuntien palveluissa ostopalveluina.

Varhaiskasvatusjohtaja toimii molempien päiväkotien johtajana ja varhaiserityisopettajana. Päiväkodeissa työskentelee vakinaisena neljä varhaiskasvatuksen opettajaa ja yhdeksän lastenhoitajaa, joista kaksi toimii koulukeskuksessa osan työajastaan koulunkäynnin ohjaajina. Vuoden 2022 aikana eläköityy kaksi lastenhoitajaa, joiden tilalle palkataan työntekijät. Päiväkoti Touhuvakkaan on varattu lisäksi määrärahaa määräaikaisille lastenhoitajille, jotta mitoituksen mukainen henkilöstömäärä mahdollistaa myös lakisääteisen vuorohoidon järjestämisen. Samoin henkilöstöön on varattu yhdelle määräaikaiselle erityisavustajalle määrärahat vuodelle 2022.

Toivakan kunnan varhaiskasvatuksen lapsimäärä on ollut kasvussa ja päiväkotien täyttöaste lähellä sataa prosenttia, vaikka syntyvyys on hienoisessa laskussa. Varhaiskasvatuspalveluiden riittävyys turvataan sekä kasvavan kysynnän edellyttämiä luovia tilaratkaisuja pohditaan.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Yhteisten käytäntöjen ja yhteistyön edelleen kehittäminen eskarihoidon, koulun ja aamu- ja iltapäivätoiminnan välillä</p> <p>Selkiytetään huoltajille ja toimijoille itselleen eskarin ja koulupäivän ulkopuolisen ajan toimintakulttuuria</p>	<p>Palautekysely sekä työntekijöille että huoltajille</p> <p>Verrataan entisiin käytänteisiin</p>	<p>Kehittämissuunnitelman mukaisesti</p> <p>Esiopetuksen ja aamu- ja iltapäivätoimintakerhon käytänteiden ja toiminnallisen yhteistyön kehittäminen (vuosikello)</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Varhaiskasvatuspalveluiden riittävyyden turvaaminen</p> <p>Henkilöstöressurssien riittävyys ja maksukäytänteiden selkiyttäminen</p> <p>Varhaiserityisopetuksen järjestäminen</p>	<p>Lapsi saa varhaiskasvatuspaikan lain määrittelemän ajan puitteissa</p> <p>Henkilöstömenojen ja maksutulojen seuranta</p> <p>Varhaiserityisopetusta koskevat palautteet ja keskustelut</p>	<p>Erilaiset vaihtoehtoiset keinot palveluiden järjestämiseksi</p> <p>Kehittämissuunnitelman mukaisesti</p> <p>Varhaiserityisopettajan työn seurannasta ja hanketyöstä saadut kokemukset arvioidaan kehittämistyön pohjaksi</p>

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00005250 LASTEN PÄIVÄHOITO			
Tuotot	162 490,00	96 887,00	97 993,23
Toimintakulut	-1 349 441,00	-1 132 818,00	-1 065 776,02
Toimintakate	-1 186 951,00	-1 035 931,00	-967 782,79

Ympäristölautakunta

Ympäristölautakunta toimii maankäyttö- ja rakennuslain tarkoittamana rakennusvalvontaviranomaisena, maa-aineslain tarkoittamana lupa- ja valvontaviranomaisena sekä ympäristönsuojelu-, jäte-, vesihuolto-, vesi-, maastoliikenne-, vesiliikenne- ja kemikaalilain tarkoittamana ympäristönsuojeluviranomaisena sekä ulkoilulain mukaisena leirintäalueviranomaisena.

Rakennusvalvonta

Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on yleisen edun kannalta valvoa rakennustoimintaa sekä osaltaan huolehtia, että rakentamisessa noudatetaan, mitä maankäyttö- ja rakennuslaissa (MRL) tai sen nojalla säädetään tai määrätään.

Valvontatehtävän laajuutta ja laatua harkittaessa otetaan huomioon rakennushankkeen vaativuus, luvan hakijan ja hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta vastaavien henkilöiden asiantuntemus ja ammattitaito sekä muut valvonnan tarpeeseen vaikuttavat seikat.

Kunnan rakennusvalvontaviranomaisen tehtävänä on myös huolehtia kunnassa tarvittavasta rakentamisen yleisestä ohjauksesta ja neuvonnasta.

Ympäristönsuojelu

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on ympäristönsuojelun valvomiseksi ja edistämiseksi kunnassa, mm.

Huolehtia sen hoidettaviksi laissa tai sen nojalla säädetyistä tai määrätyistä tehtävistä.

Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelun suunnittelusta ja kehittämisestä;

Huolehtia ympäristön tilan seurannasta sekä siihen liittyvistä selvityksistä ja tutkimuksista;

Osallistua kunnassa tarvittavan ympäristönsuojelua koskevan ohjauksen ja neuvonnan järjestämiseen;

Antaa lausuntoja sekä tehdä esityksiä ja aloitteita ympäristönsuojeluun liittyvistä asioista muille viranomaisille;

Huolehtia omalta osaltaan ympäristönsuojelua koskevasta tiedottamisesta, valistuksesta ja koulutuksesta kunnassa;

Edistää kunnan yhteistyötä muiden viranomaisten ja yhteisöjen kanssa ympäristönsuojeluasiassa sekä

Suorittaa muut sille hallintosäännöllä määrätyt tehtävät.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävistä on lisäksi säädetty ympäristönsuojelulaissa, jätelaissa, vesihuoltolaissa, vesilaissa, maastoliikennelaissa ja vesiliikennelaissa. Nämä tehtävät ovat pääsääntöisesti lupa- ja valvontaviranomaistehtäviä.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Rakennusvalvonta:</p> <p>tarjotaan kuntalaisille sujuvaa rakennuslupapalvelua, ohjaus ja valvonta</p>	<p>myönnettyjen lupien määrä vuositasolla, 100 – 120 lupapäätöstä</p> <p>lupien ja ilmoitusten keskimääräinen käsittelyaika, 2 – 6 viikkoa</p> <p>asiakastyytyväisyys, 1.9. – 30.11.2022 ajalla toteutettava kysely luvan hakijoille</p> <p>tunnistetaan ammatti- ja ker- tarakentajat</p>	<p>asiakkaiden ennako-ohjaus sekä kannustaminen ja tukeminen käyttäjäystävällisten digitaalisten palveluiden käyttöön, MRL-kokonaisuuksien neuvonta riittävän ajoissa</p> <p>rakennuslupakäsittelyt ker- ran kk:ssa</p> <p>suoritetut katselmukset / tarkastukset nopealla aikataululla</p> <p>palveluntarpeen ja asiointitapojen eroavaisuudet ja niiden huomioiminen</p>
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Ympäristönsuojelu</p> <p>tarjotaan kuntalaisille sujuvaa lupapalvelua sekä valvontaa</p> <p>ilmastotoimien edistäminen</p>	<p>kunnassa hyväksytyjen valvontaohjelmien, suunnitelmien ja määräysten noudattaminen, päivitys tarvittaessa</p> <p>asiakastyytyväisyys, 1.9. – 30.11.2022 ajalla toteutettava kysely luvan hakijoille</p>	<p>asiakkaiden ennako-ohjaus sekä kannustaminen ja tukeminen käyttäjäystävällisten digitaalisten palveluiden käyttöön</p> <p>suoritetut katselmukset / tarkastukset lupa-asioinnin sähköistymisen</p> <p>energiaremontit, kannustetaan öljylämmitteisiä</p>

	asuinrakennusten energia-avustukset, lupahakemukset (kpl) öljylämmityksestä luopumiseen	kiinteistöjä siirtymään muihin lämmitysmuotoihin
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Rakennusvalvonta Ympäristönsuojelu</p> <p>Palvelun helppo saavutettavuus</p>	<p>viivytyksetön ja määräaikaoh- hin sidottujen tehtävien hoi- taminen ja raportointi kun- nan asettamien määräaiko- jen puitteissa</p> <p>ajan tasalla olevat maksu- taksat</p> <p>asiakastyytyväisyys</p>	<p>asiakkaiden ennakko-oh- jaus</p> <p>sähköisten ja asiakasläh- töisten palvelujen kehittämi- nen</p> <p>LocusCloud ja asiointipal- velu käytössä</p> <p>Ympäristönsuojelun osalta yhtenäinen tietojärjestelmä? Tällä hetkellä useita järjes- telmiä, joihin asioita kirja- taan</p>

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
.00006000 YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA			
Koko YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA			
Tuotot	56 000	58 500	67 987
Toimintakulut	-149 409	-144 402	-134 771
Toimintakate	-93 409	-85 902	-66 784

Tekninen lautakunta

Teknisen lautakunnan pääasiallisena tarkoituksena on kehittää ja ylläpitää kuntalaisia varten toimiva, viihtyisä, virikkeellinen, taloudellinen ja turvallinen asuin-, työ-, virkistys- ja liikenneympäristö tulevaisuuteen tähtäävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi teknisen lautakunnan toimialaan kuuluvan vesihuollon osalta lautakunnan tulee turvata sellainen vesi-
huolto, että kohtuullisin kustannuksin on saatavissa riittävästi terveydellisesti ja muutoinkin

moitteetonta talousvettä, sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemäröinti.

Toiminnassaan teknisen lautakunnan tulee huomioida strategian 2021 - 2024 mukaiset arvot, päämäärät ja valinnat. Talousarvion tekovaiheessa Toivakan kunnan strategia on kesken ja se julkaistaan myöhemmin vuoden 2021 aikana.

Palvelusuunnitelma

Teknisen toimen perustehtävänä on toteuttaa ja tukea sisäistä ja ulkoista palvelutuotantoa ja vastata oman toimialansa hallinnon, yhdyskuntatekniikan palvelujen, kiinteistötoimen ja vesi- ja viemäriulaitoksen toiminnasta.

Tekninen toimi työllistää vuonna 2022 tilanteesta riippuen 19 - 21 henkilöä. Työtehtävät jakaantuvat hallinto- ja toimistotöihin, siivous-/ keittiöpalveluihin, kiinteistönhoitoon ja vesi-/viemärihuoltoon.

Tekninen lautakunta:

1. asettaa teknisen toimen kehittämiseksi tavoitteita ottaen huomioon kuntalaisten odotukset, kunnan sekä lautakunnan toiminta-ajatukset, eri tulosalueiden toiminnalleen asettamat tavoitteet sekä taloudelliset tekijät
2. valmistelee teknistä tointa koskevia asioita eri tulosalueita varten sekä antaa tarvittaessa teknistä tointa koskevaa asiantuntija-apua
3. valmistelee ja tekee esityksiä teknisen toimen hoitamiseen tarvittavista määrärahoista
4. hoitaa keskitetysti yhteistyötä kunnan teknisen toimen sekä lupa-, rakennus-, ja tieviranomaisten välillä.

Tekniseen lautakuntaan kuuluu seitsemän (7) jäsentä ja jokaiselle on nimetty varajäsen.

Teknisen lautakunnan ratkaisuvallta:

1. päättää vastuualueellaan toiminnassa noudatettavista perusteista ja yleisistä ohjeista
2. päättää toimialansa kehittämissuunnasta, painopistealueista ja toimintasuunnitelmista
3. määrää alaisensa viranhaltijan ratkaisemaan asian, milloin se lain nojalla on lautakunnan määrättävissä
4. hyväksyy tekniset suunnitelmat
5. jakaa yksityisteiden kunnossapidon kunnanavustukset
6. päättää kunnan omistamien rakennusten ja liikuntapaikkojen rakentamisen toteuttamisesta valtuuston hyväksymän investoinnin mukaisesti
7. päättää kunnan omistamien kiinteistöjen ylläpidosta ja korjaamisesta
8. päättää infrarakenteiden rakentamisesta ja peruskorjaamisesta
9. päättää kunnan omistamien metsäkiinteistöjen tukki-, kuitu- ja energiapuiden myynnistä kunnanvaltuuston hyväksymän talousarvion mukaisesti

Tekninen lautakunta edustaa kuntaa ja käyttää kunnan puhevaltaa toimialaansa kuuluvissa asioissa. Lautakunta toimii jäljempänä mainittujen lakien tarkoittamana toimielimenä:

1. maankäyttö- ja rakennuslain;
2. vesihuoltolaki kunnan järjestämismääräyksen osalta;
3. maantielaki ja -asetus;
4. kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanpidosta annettu laki;
5. tieliikennelaki;
6. maastoliikennelain 4, 14, 17, 20 ja 21 §:ien osalta
7. veneliikennelaki;
8. laki ajoneuvojen siirtämisestä;
9. ajoneuvoasetus ja
10. MRL 13 a luku (22.8.2014/682) hulevesiä koskevat erityiset säännökset

Hallinto ja suunnittelu

Teknisen toimen hallinto vastaa sujuvasta päätöksenteosta lautakunta- ja virkamiestasolla kunnan strategioiden, hallintosäännön ja valtakunnallisten määräysten mukaan. Hallinto vastaa teknisen toimen toiminnan, talouden ja organisaation kehittämisestä sekä seuraa toiminnan toteutusta ja tuloksia päivittäisellä ja vuositasolla. Hallinnon tehtävänä on myös huolehtia yhteyksistä ja yhteistyöstä muiden hallinnonalojen ja yhteistyötahojen kanssa. Tekniseen hallintoon sisältyy keskeisten toimialojen toimisto- ja hallintotehtävät sekä kunnan maankäytön kehittäminen, kaavoitus, vesihuollon ja sen kunnossapidon organisointi, rakennushankkeiden (uudis- ja korjausrakentaminen) yleissuunnittelu, rakennuttaminen ja valvonta.

Tekninen johtaja vastaa teknisestä toimesta ja toimii esittelijänä teknisessä lautakunnassa.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00007100 TEKNISEN TOIMEN HALLINTO			
Tuotot	0	0	4 979
Toimintakulut	-124 886	-121 130	-139 503
Toimintakate	-124 886	-121 130	-134 524

Yhdyskuntasuunnittelu

Maankäyttö- ja rakennuslaki edellyttää, että taajama-asutusta ja muuta sellaista aluetta varten, jonka rakentamisen ja muun maankäytön yksityiskohtainen järjestäminen on tarpeellista, on kunnan toimesta, sitä mukaan kuin kehitys vaatii, laadittava asemakaava. Kunnan tulee myös ylläpitää ajantasakaavoja sekä ryhtyä toimenpiteisiin vanhentuneiden asemakaavojen uudistamiseksi. Kunnan tulee huolehtia lain mukaisesti myös tarpeellisesta yleiskaavan laadimisesta ja sen pitämisestä ajan tasalla. Ulkopuolista konsulttia tarvitaan mm. suunnittelutehtävissä ja erilaisten selvitysten laadinnassa (esim. luontoselvitykset, meluselvitykset, maisemaselvitykset ja tiesuunnitelmat).

Kaavoitukseen liittyvät toimet edellyttävät entistä parempaa luonnon, ympäristön, maiseman, kuntalaisten, eri viranomaisten ja ympäristövaikutusten huomioonottamista.

Toivakan kunnan kaavoitus etenee vuonna 2022 siten, että talousarviota laadittaessa kesken on läntisen ranta-osayleiskaavan osa-alue 2 ja Havulankankaan asemakaava. Meneillään olevan kaavoitustyön ohella selvitetään myös muita mahdollisia kunnan kannalta tärkeitä maa-alueita, jotka mahdollisesti vaativat kaavoitusteknisiä toimenpiteitä.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00007110 YHDYSKUNTASUUNNITTELU			
Tuotot	2 000	1 000	1 493
Toimintakulut	-18 456	-11 094	-42 384
Toimintakate	-16 456	-10 094	-40 891

Jätehuolto

Toivakan kunnan jätehuollosta on vastannut vuoden 2018 alusta Jyväskylän seudun jätelautakunta. Toivakan kunta on yhtenä osakkaana Mustankorkea Oy:ssä. Kunnan vastuu rajoittuu ympäristötoimen osalta ainoastaan viranomaisvalvontaan jätehuoltomääräysten noudattamisesta.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00007300 JÄTEHUOLTO			
Toimintakulut	-1 000	-1 000	-1 397
Toimintakate	-1 000	-1 000	-1 397

Yhdyskuntatekniset palvelut (liikenneväylät, puistot ja yleiset alueet)

Yhdyskuntatekniikan tehtävänä on liikenneväylien liikennöitävyyden varmistaminen, yleisten alueiden kunnossapidon järjestäminen sekä kaatopaikan jälkihoidosta huolehtiminen. Tehtävä toteutetaan oman organisaation sekä julkisten ja yksityisten palveluntuottajien kanssa tehtävällä yhteistyöllä.

Kaavateitä, kunnan omistamia liikenneväyliä, puistoja, yleisiä ulkoilualueita ja ulkoliikunta- paikkoja rakennetaan ja ylläpidetään hyväksytyjen tasovaatimusten pohjalta. Kaavateiden perussparannuksia ja päällystämisiä toteutetaan aluekokonaisuuksina. Tievalaistuslinjoja ylläpidetään kirkonkylän alueella ja haja-asutusalueilla.

Keskeisimmät toimenpiteet vuoden 2022 osalta ovat tiestön ja siihen kuuluvan valaistuksen kunnossapitoon liittyviä ylläpito- ja peruskorjauksia (energiatehokkuus, katujen kunto ja hulevesien hallinta) sekä puistojen ja yleisten alueiden yleisviihtyvyyden ylläpito.

Kaavateiden auraus, hiekoitus ja polanteenpoisto hoidetaan edelleen yksityisen elinkeinonharjoittajan toimesta.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00007200 LIIKENNEVÄYLÄT			
Toimintakulut	-87 400	-88 050	-65 212
Toimintakate	-87 400	-88 050	-65 212

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00007400 PUISTOT JA YLEISET ALUEET			
Tuotot	1 200	1 200	903
Toimintakulut	-10 511	-3 520	-2 984
Toimintakate	-9 311	-2 320	-2 081

Toimitilapalvelut (kiinteistöt, siivous-, kiinteistön- ja ruokahuoltopalvelut)

Toiminta käsittää kunnan omistamien asuinrakennusten, osakehuoneistojen, liike- ja teollisuusrakennusten, sivistystoimen, sosiaalitoimen ja muun hallintotoimen rakennusten sekä kunnan yleisten alueiden hoidon ja kunnossapidon. Lisäksi toimitilapalvelut tuottavat palveluja eri hallintokunnille kiinteistönhoidon, ruokahuollon ja siivouspalveluiden osalta.

Toimitilapalvelut on suurin teknisen toimen työllistäjä. Vuoden 2022 alusta ko. palveluissa työskentelee yhteensä 15 henkilöä (ruokahuollossa/-siivouspalveluissa 10 henkilöä ja kiinteistön- ja liikuntapaikkojen hoidossa/kunnossapidossa neljä (4) hlöä). Lisäksi kunta työllistää työllistämistuella näissä yksiköissä vuositasolla 1-3 henkilöä.

Toimitilapalveluiden työnjohto toteutetaan lähiesimies -periaatteella ja jokaisessa yksikössä on yksi työhön osallistuva lähiesimies. Jokainen lähiesimies vastaa vastuualueestaan tekniselle johtajalle.

Alla on kerrottu yksityiskohtaisemmin kunkin yksikön toiminnasta.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00007500 TOIMITILAPALVELUT			
Tuotot	1 148 548	707 737	1 060 448
Toimintakulut	-750 199	-649 855	-769 633
Toimintakate	398 349	57 882	290 815

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00007800 SISÄINEN PALVELUTOIMINTA			
Tuotot	420 887	343 003	329 255
Toimintakulut	-390 048	-359 164	-333 596
Toimintakate	30 839	-16 161	-4 341

Siivouspalvelut

Siivouspalveluiden tehtävänä on huolehtia koulu- ja julkisten tilojen siisteydestä ja turvallisuudesta sekä pintojen kestävydestä. Lisäksi tämän hetken maailmantilanteesta johtuen (covid-19) tärkeimpänä tehtävänä on huolehtia tilojen hygieniasta ja sitä kautta turvata terveelliset tilat niiden käyttäjille. Siivoustyö toteutetaan tilojen käyttäjien tarpeet ja toiveet huomioiden. Siistittäviä kohteita ovat mm. koulukeskuksen A- ja B- rakennus, erillinen C-rakennus, Toivakkatalo, kirjasto, nuorisotilat, paloasema, kutomo, kotipalvelun tilat, kunnan tekninen varikko, päiväkotit (ja puukoulu, joka on asetettu toistaiseksi käyttökieltoon).

Toivakan kunnassa on vuonna 2022 viisi (5) siivoojaa. Kolme (3) siivoojista toimii pääasiassa koulukeskuksessa. Yksi (1) siivooja toimii muissa kunnan kiinteistöissä, kuten Toivakkatalolla ja kirjastolla. Lisäksi yksi (1) yhdistelmätyöntekijä työskentelee Kankaisten koulu-/päiväkodilla. Siivoustyötä toteutetaan kunnassa tehdyn mitoituksen mukaisesti ja vuoden 2021 alusta siivoustyössä on aloitettu alkuun vuoden kestävä kokeilu kahdessa vuorossa työskentelemisestä. Töitä tehdään aamu kuuden ja iltakuuden välisellä ajalla viitenä päivänä viikossa.

Kaikki siivoojat ovat koulutukseltaan laitoshuoltajia, ja heidän osaamistaan päivitetään tarpeen mukaan. Siivoojat pyrkivät toimimaan kustannustehokkaasti ja laadukkaasti asiakkaiden tarpeet huomioiden.

Siivouspalveluiden tavarahankinnat on järjestetty Kuntaliiton ja valtion omistaman Hansel Oy:n järjestämän kilpailutuksen kautta.

Ruokapalvelut

Ruokapalveluissa työskentelee viisi (5) henkilöä, joista yksi (1) on työssä päivittäin Touhuvakassa, yksi (1) aamut keskuskeittiöllä ja päivällä Kankaisilla, loput kolme (3) keskuskeittiöllä.

Ruokapalvelujen suurin sisäinen asiakas on perusopetus. Ruokapalvelut toteutetaan pääsääntöisesti yhden valmistuskeittiön ja kolmen jakelukeittiön mallilla, mikä takaa jatkuvan toimintavalmiuden. Koulukeskuksen valmistuskeittiö huolehtii kirkonkylän koulukeskuksen,

Kankaisten koulu/päiväkodin ja päiväkotit Touhuvakan aterioiden valmistuksesta. Koulujen ollessa suljettuna päivähoiton ruokatuotanto siirretään päiväkotit Touhuvakan keittiöön.

Kankaisten koulun keittiö-/siivoustyöntekijä tarjoilee sekä koulun oppilaille että päivähoiton asiakkaille lounaan ja päivähoiton/ IP-kerhon lapsille välipalan.

Ruokapalvelut tuottavat lakisääteisen ruokapalvelun lisäksi myös maksullista välipalan myyntiä kirkonkylän koulukeskuksessa. Palvelu on erittäin suosittu ja sitä pyritään jatkamaan mahdollisuuksien mukaan myös vuonna 2022.

Ruokapalveluiden elintarvikehankinnat on järjestetty Kuntaliiton ja valtion omistaman Hansel Oy:n järjestämän kilpailutuksen kautta.

Kiinteistöhoito

Kiinteistöhoiton tehtävänä on ylläpitää, korjata ja huoltaa kunnan omistamia kiinteistöjä. Ko. tehtäväkenttään kuuluu mm. piha-, liikunta- ja ulkoalueiden hoito, sisätilojen kunnosta huolehtiminen ja taloteknisten järjestelmien seuranta/ ylläpito soveltuvilta osin.

Kunnan kiinteistöjen ja kunnallisteknisten rakennusten/pumppaamoiden piha- ja tiealueiden auraus hoidetaan kiinteistöhoiton toimesta.

Kiinteistöhoitossa on neljä (4) työntekijää ja 1 – 2 tukityöllistettyä. Työntekijät osallistuvat myös vesihuollon päivystystehtäviin kahden vesihuollon työntekijän ohella.

Maa- ja metsätilat

Toivakan kunnalla on omistuksessaan metsä- ja taajamametsäkiinteistöjä noin 660 ha ja noin 23 ha peltoa. Kunnan omistamat pellot ovat vuokralla aina kerrallaan viideksi vuodeksi tehtävän sopimusjakson ajan. Kauden 2021 - 2025 metsätilojen osalta yhteistyökumppani on Stora Enso Oyj, joka huolehtii mm. tarvittavien metsänhoitotöiden jaksottamisesta ja suunnittelusta muiden tehtävien ohella.

Kunnan omistama Hautajärven soranottoalue on vuokrattu yksityiselle elinkeinon harjoittajalle seuraavan 10 vuoden ajaksi mitä soranottolupa on voimassa.

Talousarvioon 2022 arvioidaan tuloja metsän- ja soranmyynnistä 75 000€.

Asemakaava-alueella kaavoitettuja myynnissä olevia vapaita pientalotontteja yhteensä 23 kappaletta ja yleiskaava- ja rantaosayleiskaava-alueilla rakennuspaikkoja yhteensä noin 17 kappaletta. Kaavoituksen myötä Nisulaan on merkitty aluesuunnitelmassa 13 uutta rakennuspaikkaa. Em. lisäksi yksityiset maanomistajat tarjoavat myyntiin arviolta noin 20 pientalotonttia eri puolella kuntaa. Lisäksi Viisarimäessä on yhteensä viisi (5) kappaletta kunnallistekniikkavalmiudella olevia teollisuustontteja.

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00007700 MAA-JA METSÄTILAT			
Tuotot	287 000	193 000	85 286
Toimintakulut	-38 135	-41 850	-41 386
Toimintakate	248 865	151 150	43 900

Vesi- ja viemärihuoltolaitos

Vesi- ja viemärihuoltolaitoksen tehtävänä on keskitetty talousveden hankinta ja jakelu sekä viemärlaitostoiminta määritetyillä toiminta- ja kehittämisalueilla. Näitä alueita kunnassa on seitsemän (7) kappaletta. Vesihuollon toiminta-alueiden viimeisin päivitys on hyväksytty kunnanvaltuustossa vuonna 2020.

Vesihuoltolaitoksen tehtäviin kuuluu lisäksi kunnan omistaman vesi- ja viemärihuoltoverkoston ja sen laitteistojen kunnossapito, rakentaminen ja saneeraus. Kunnalla on tällä hetkellä runkovesi- ja viemäriverkostoa n. 221 km. Kunnan vesi- ja viemärihuollon asiakkaina on reilu 700 kulutuspiستettä ja liikevaihtoa kertyy n. 515 000 € (alv 0 %).

Vesihuoltolaitoksen lähitulevaisuuden suunnitelmana on tasapainottaa talous vesihuoltolain edellyttämälle tasolle. Talouden tasapainottaminen voi tarkoittaa taksarakenteen muutoksia ja yleisiä hintojen korotuksia. Vesihuollon maksut ja taksat perustuvat voimassa olevaan vesihuoltolakiin (18§ ja 19§) ja siinä on otettu huomioon vesi- ja viemärlaitosyhdistyksen sekä kuntaliiton ohjeet ja suositukset. Maksurakenteen ja hinnoittelun lähtökohtana on laitoksen kustannusten kattaminen aiheuttamisperiaatteen mukaisesti ja siten, että maksut kattavat laitoksen toiminnasta aiheutuneet kaikki kulut, kuten pääomarahoituksen ja käyttökulut. Vesihuoltolaitoksen pitäisi siis kattaa kaikki kulut mitä sen toiminta aiheuttaa asiakkaalta perittävillä perus- ja käyttömaksuilla. Elokuun 2021 teknisen lautakunnan kokouksessa päätettiin perusmaksujen korotuksesta vuodelle 2022.

Haaste on todella suuri, koska samanaikaisesti verkostot ja niihin liittyvät laitteistot yms. vanhenevat ja vaativat yhä enemmän korjauksia, päivityksiä ja uusimisia. Lisäksi uusia huoltokuluja syntyy esimerkiksi haja-asutusalueilla olevien pumppaamoiden vuosittaisista pesuista, joita on aikomus tehdä vuosittain kolmessa osassa eli pienpumppaamo puhdistetaan aina kolmen vuoden välein. Tällä toimenpiteellä estetään pumppujen ja muiden laitteistojen vikaantumisen ja sitä kautta suoria korjauskuluja pyritään minimoimaan. Toiveena on myös, että tänä vuonna tehty vesimittareiden uusiminen realisoisi mittarilukemat veden kulutuksen mukaisiksi ja sitä kautta tulisi myös enemmän tuloja vesilaitokselle. Tällä tarkoitetaan sitä, että esim. vuonna 2020 pumpatun ja laskutetun veden ero oli noin 13 000 m³, mikä tarkoittaa suoraan rahaksi muutettuna vajaan 20 000€ tulojen menetystä laitokselle.

Toivakan kunnan vesi- ja viemärlaitokseen kuuluu vuonna 2022 kolme (3) vedenottamo, jätevedenpuhdistamo ja vesi- ja jätevesipumppaamoja (n. 440 kpl linja- ja pienpumppaamoja). Jätevedenpuhdistamolle on myönnetty ympäristölupa vuonna 2012 ja se on voimassa toistaiseksi. Vesihuoltolaitos on eriytetty omaksi kirjanpidolliseksi taseyksiköksi 1.1.2016 alkaen.

Vesi- ja viemärihuoltolaitoksella on töissä täysipäiväisesti kaksi (2) henkilöä. Vesi- ja viemärihuoltolaitoksesta vastaa tekninen johtaja.

Lautakuntatason tavoitteet	Mittarit ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Riittävän laadukkaiden pientalorakentamiseen soveltuvien tonttien tarjoaminen	Myytyt tontit vuositasolla, tavoitteena 3-6 okt-tonttia/v. 2022	Avataan uusi asemakaava-alue vuosien 2022-2023 aikana ja myydään määräaloja mm. Läntisen ROYK:n alueelta

<p>Kaavoituksen eteneminen aikataulussa</p> <p>Toimitilapalveluiden palvelutaso</p> <p>Turvallisen ja terveellisen vesihuollon järjestäminen kuntatalaisille</p>	<p>Saadaan Läntinen ROYK 2 valmiiksi</p> <p>Palaute asiakkaalta Toiminnan laatu ja tehokkuus</p> <p>Häiriötön palvelu (varavoima käytössä viimeistään tunnin sisällä sähkökatkosta)</p>	<p>Konsulttitoiminnan ohjaus/aikataulujen luominen</p> <p>Suhteutetaan resurssi vastaamaan tehtäväkenttää</p> <p>Varautumis- ja häiriötilannesuunnitelmien ylläpito</p>
<p>Tuotantotavoitteet</p> <p>Teknisen toimialan palvelujen helppo saavutettavuus</p> <p>Laadukkaat palvelut sekä osaava ja motivoitunut henkilöstö</p>	<p>Palaute kuntalaisilta, vastataan palautteisiin viipymättä</p> <p>Henkilöstön koulutus</p>	<p>Riittävä seuranta ja mahdollisiin ongelmatilanteisiin valmistautuminen</p>

	TA 2022	TA 2021	TP 2020
..00007950 VESIHUOLTO			
Tuotot	533 260	534 599	504 853
Toimintakulut	-399 716	-337 781	-390 023
Toimintakate	133 544	196 818	114 830

Investointisuunni- telma 2022-2025

<i>Elämisen elementit.</i> VESIHUOLTO	2022/ €	2023/ €	2024/€	2025/€
Vesihuolto (Läsäntien vh, kaukovalvonta laitteiden lisäys AqvaRex-valvomokone 5v takuulla,)	50 000	50 000	50 000	50 000
Leppärannan asemakaava-alueen suunnittelu, vesihuollon ja tiestön rakentaminen + sataman kunnostus	12 000	650 000		
Vesimittareiden uusiminen toiminta-alueet (etäluettavat)	50 000			
Saarinen II tie ja vesihuolto + Pessilänkujan vesihuolto (2 kiinteistöä).				660 000
Manninen – Malviharjuntie (kakaravaaran alueen vesiputken ohitus)		85 000		
TEKNINEN TOIMI				
Taajama- alueen tieinfran kunnossapito ja peruskorjaus (huonokuntoisten tieosuuksien rungon ja pinnan korjaukset, katuvalaistuksien uusiminen energiatehokkaammiksi)	100 000	100 000	100 000	100 000
Nisulan OKT-alueen laituri (uusi asuinalue), tien parannus ja parkkipaikka		100 000		
Yleiskaavoitus (Läntinen ROYK2, mahdolliset asemakaava-muutokset)	40 000			
Maanosto	100 000	100 000	100 000	100 000
Liikuntapaikkojen ja piha-alueiden hoitokone	31 000			
RAKENNUSVALVONTA				
Rakennuslupien digitointi	30 000	30 000		
HALLINTOPALVELUT				
Dynasty 10 (siirtyy vuodelta 2021), taloustilaston tekniset muutokset ProEconomicaan, palvelimet	56 000			
Pysyvästi säilytettävien asiakirjojen digitointi				
SIVISTYSTOIMI				
Lähivirkistysalueiden kehittäminen: muuntautumiskykyinen padel-kenttä ja katusählykenttä (liikuntapaikka-avustus)		55 000		
Ulkokuntosali urheilukentälle (liikuntapaikka-avustus)	15 000			
Tekonurmikentän uusiminen, valaistuksen parantaminen ja toinen käyntiovi (turvallisuus, ensiapu, haastava käyttäytyminen perusteina) (liikunta-paikka-avustus)	30 000			
Kompassi-päiväkotirakennuksen osto	350 000			
Kompassi päiväkotirakennuksen kalustaminen ja pihan aita	50 000			
Urheilukentän suorituspaikoille vanhan tekonurmen sijoittelu (turvallisuus)	10 000			
PERUSTURVA				
Omni 360 + RAI arviointijärjestelmä	30 000			
Brutto	954 000	1 170 000	250 000	910 000

Tuloslaskelma 2022 ja suunnitelmavuodet 2023–2024

Tuloslaskelma	TP2020	TA2021	TA2022	TS2023	TS2024
Ulkoinen					
Myyntituotot	1 158 590	1 085 793	1 195 875	1 110 425	1 110 425
Maksutuotot	261 998	270 700	541 030	106 900	106 900
Tuet ja avustukset	216 331	331 323	139 227	139 227	139 227
Muut toimintatuotot	793 978	265 081	460 185	460 185	460 185
Toimintatuotot	2 430 897	1 952 897	2 336 317	1 816 737	1 816 737
Henkilöstökulut	5 384 275	5 399 279	5 714 617	4 635 320	4 681 673
Palvelujen ostot	7 630 113	9 663 747	10 049 140	1 931 650	1 931 650
Aineet, tarvikkeet, tavarat	745 525	741 490	751 066	693 900	693 900
Avustukset	1 472 052	530 700	501 600	370 100	370 100
Muut toimintakulut	257 805	234 271	230 950	207 200	207 200
Toimintakulut	15 489 771	16 561 487	17 247 373	7 838 170	7 884 523
Toimintakate	-13 058 873	-14 608 590	-14 911 056	-6 021 433	-6 067 786
Verotulot	8 397 608	9 022 000	8 888 000	4 852 000	4 729 000
Valtionosuudet	6 977 938	6 575 554	7 054 157	2 903 000	2 884 000
Rah.tuotot ja -kulut	17 455	-19 800	-10 300	-10 300	-15 000
Vuosikate	2 334 128	969 164	1 020 801	1 723 267	1 530 214
Poistot	812 562	883 730	941 459	941 459	951 459
Tilikauden tulos	1 521 566	85 434	79 342	781 808	578 755
Poistoeron muutos	21 444	21 444	21 444	21 444	21 444
Yli-/alijäämä	1 543 010	106 878	100 786	803 252	600 199

Suunnitelmavuosien verotulot ja valtionosuudet perustuvat Valtiovarainministeriön ja Kuntaliiton ennustelaskelmiin. Henkilöstökuluja on nostettu 1 % suunnitelmavuosille 2023 ja 2024. Laskelmat päivittyvät kevään 2022 aikana.

Tuloksen muodostuminen

Käyvin hinnoin	2019	2020	2021	2022	2023	2024
	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €	1000 €
Toimintakate	-17 370	-13 058 -24,8 %	-13 741 5,2 %	-14 539 5,8 %	-6 126 -57,9 %	-6 320 3,2 %
Verotulot	8 277	8 398 1 %	8 775 4 %	8 628 -2 %	4 979 -42 %	4 729 -5 %
Kunnallisvero	6 961	7 035 1 %	6 998 -1 %	7 095 1 %	3 609 -49 %	3 372 -7 %
Yhteisövero	624	684 10 %	1 002 47 %	768 -23 %	578 -25 %	540 -7 %
Kiinteistövero	692	679 -2 %	774 14 %	765 -1 %	792 4 %	817 3 %
Valtionosuudet	5 953	6 976 17 %	6 576 -6 %	7 055 7 %	2 902 -59 %	2 884 -1 %
Rahoitustuotot/-kulut, netto	-11	17	-20	-20	-20	-20
Vuosikate	-3 151	2 333	1 589	1 123	1 735	1 273

Rahoitusosa

	TP 2020	TA 2021	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	2 334 128	1 203 327	1020801	1723267	1530214
	-3 378				
Tulorahoituksen korjauserät	958				
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-607 374	-698 500	-954 000	-1170000	-250 000
Rah.osuudet inv. Menoihin	57 590				
Pys. Vastaavien hyöd. Luovutustulot	33 791				
Käyttöomaisuuden myyntituotot	47 152				
	-1 513				
Toiminnan ja investointien rahavirta	671	457 675	66 801	553 267	1280214
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainojen lisäys	-15000				
Antolainojen vähennys	158 524				
Lainakannan muutokset	3377413				
Pitkäaik. Lainojen lisäys	4 131 806	700 000	800 000	800 000	
Pitkäaik. Lainojen vähennys	-754 392	-893 331	-941664	-931664	-931664
Lyhytaik. Lainojen muutos					
Oman pääoman muutokset					
Muut maksuvalmiouden muutokset	-856 633				
Rahoituksen rahavirta	2 529 304	-242 325	-141 664	-131 664	-931664

Valtuusto vahvistaa lainanottovaltuudet 800 000 € vuodelle 2022. Varsinaisen lainanottovaltuuden lisäksi valtuusto myöntää valtuuden enintään 4 milj. €:n tilapäisrahoituksen ottamiseen kuntatodistuksien muodossa. Sitä on valtuus käyttää täysimääräisesti vain, jos kuntatodistusten korot ovat miinuskorkoisia.

Henkilöstösuunnitelma

	TA 2022	TS 2023	TS 2024
YLEISHALLINTO			
Kunnanjohtaja	1	1	1
Talous- ja hallintosihteeri	1	1	1
Palvelusihteeri	1	1	1
ICT-suunnittelija	1	1	1
Työllisyys- ja elinkeinosuunnittelija	1	1	1
Henkilöstösihteeri	0,4	0,4	0,4
PERUSTURVA			
Sosiaalitoimisto			
Perusturvajohtaja	1		
Sosiaalityöntekijä	1		
Sosiaaliohjaaja	1,5		
Perhetyöntekijä	2		
Päivätoiminnanohjaaja	2		
Vanhustyö			
Vanhuspalveluvastaava	1		
Sairaanhoidtaja	1		
Hoitaja	10		
Fysioterapeutti	0,5		
SIVISTYSTOIMI			
Koulukuraattori	0,5	0	0
Koulut			
Rehtori / sivistystoimenjohtaja	0,95	0,95	0,95
Koulusihteeri	0,6	0,6	0,6
Lehtori	4	4	4
Luokanopettaja	9/8	8	8
Erityisopettaja	0	0	0
Erityisopetuksen tuntiopettaja	2	2	2
Erityisluokanopetuksen ma tuntiopettaja	1/0	0	0
Erityisluokanopettaja	0/1	1	1
Esiopetuksen tuntiopettaja	1	1	1
Tuntiopettaja	10	10	10

	TA 2022	TS 2023	TS 2024
Tuntiopettaja ma	2	2	2
Koulunkäynninohjaaja	5	5	5
Koulunkäynninohjaaja/avustaja ma	5/2	2	2
Varhaiskasvatus			
Varhaiskasvatusjohtaja	1	1	1
Lastenhoitaja	12	12	12
Lastenhoitaja ma	3/2	1	1
Varhaiskasvatuksen opettaja	4	4	4
Varhaiskasvatuksen avustaja	2/1	1	1
Varhaiserityisopettaja	1/0	0	0
*Kevät/syky			
Kirjastotoimi			
Kirjastonjohtaja	0,05	0,05	0,05
Kirjastovirkailija	1	1	1
Kirjastoavustaja	0,6	0,6	0,6
*Kevät/syky			
Vapaa-aikatoimi			
Vapaa-aikasihteeri	1	1	1
Aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaaja	0,6	0,6	0,6
APIP- ohjaaja ma	1	1	1/0
Kuntosalin valvoja	0,5	0,5	0,5
Etsivä nuorisotyöntekijä ma	1	1	1
TEKNINEN TOIMI			
Tekninen johtaja	1	1	1
Rakennustarkastaja	0,5	0,5	0,5
Ympäristösihteeri	0,5	0,5	0,5
Kunnallisteknikko	0	0	0
Toimistos sihteeri	1	1	1
Kirvesmies	0,5	0,5	0,5
Kiinteistöhoitajat/liikuntapaikat	3,5	3,5	3,5
Vesi- viemärlaitoksen hoitaja	2	2	2
Ruokapalveluesimies	1	1	1
Emäntä	1	1	1
Ravitsemistyöntekijä	3	3	3
Laitoshuoltaja (siivooja)	5	5	5

Vuosikello

